

MB

164.301

SIMON MENYHÉRT

ÍRTAM LELKES,
IFJÚI HITTEL

Kárpátaljai

Magyar Könyvek

SIMON MENYHÉRT

Írtam lelkes, ifjúi hittel



310 833

KÁRPÁTI MAGYAR KÖNYVEK

94

Sorozatszerkesztő: **Dupka György**

*A kiadvány megjelentetését
a Magyar Köztársaság Művelődési
és Közoktatási Minisztériuma támogatta*

MB 164.301



Borító: **Jankovics Mária**

1998

© **Simon Menyhért** jogutódja, 1998

© **Bagu Balázs** összeállításában, utószavával

Megjelent az Intermix Kiadó gondozásában
Felelős kiadó és szerkesztő: **Dupka György**

16-570

ISBN 963 8352 215

ISSN 1022 02 83

ISBN 963 9111 43 0

Készült a Patent Rt.-ben

Felelős vezető: **Negre Viktor** vezérigazgató
294013 Ungvár, Gagarin u. 101.

Rend. sz.: 3180.

SIMON MENYHÉRT

***Írtam lelkes,
ifjúi hittel***

Válogatott versek

**Intermix Kiadó
Ungvár — Budapest
1998**



J. Simon Keszler

HITETLENEK TESTVÉRISÉGE (1921)

HITETLENEK TESTVÉRISÉGE

Minden, mi szép a vallásokban
Akár Buddha, akár más költé,
Csupán a mély szeretet-erkölcs,
Mely malasztos ige maradt.

Ó az igazi testvérséget
Mi váltjuk ténnyé, agnosztikusok
És a hitek zord létellenességét
Nincs semmi, mi tovább palástolná!

PAZAR FŐ-UTCÁN CSAVARGOK

Városi odu- s pince lakás nélkül
Hol mutatnátok széles e világon?

(Még a levegős, rétes falvakon is
Kalibákban bűz, — piszok — gomolyag.)

Mit érnek a cirádás paloták,
Ha élve rohad millió testvérünk?

Utálom ezt a látszat-páváskodást.
Mint mindent, ami felszínes, hazug.

Én nem kérődzök barokk stilusokon,
Gót-íveken és díszes renaissance-on.

Arányos villa-sort álmodok magunknak.
Lugast, kertet és sok színes virágot.

MA NEM IS LEHETEK: KÖLTŐ

Mért daloljak én
A ti elnyomorított érzelmeitekről
És a magam elnyomorított érzelmeiről
Vagy szép érzelmekről is?
Talán azt hiszitek,
Testvérek,
Hogy nem ismerem ember-lényünket
És a kozmoszt
Azért nem dalolok?
Ó nincs húrja érzelmi életünknek,
Melyen nem játszhatnék!
Nincs szimbólum, kép, szó, melyet ne tudnék
Frissen magával ragadón
Összeszőni, fonni
Hol a fantázia, mely versenytszállna az
enyémmelem?
Nincs oly egészséges életöröm, melyet ki nem
harsoghatnék!

De én felelőtlen csacska gyermekjátéknak
Érzem a színes, hangulatos verselgetést,
Mely nem méltó ma
Látó, Emberhez törő magamhoz,
Emberhez vajúdó hozzátok,
Nyafkaság és semmiség is
Rend építésünkhöz,
Amire hivatva vagyunk,
Ó testvérek! ha én egyszer dalolhatok majd!

RAPPORT A LELKIISMERETÜNKNEK

Jelentem fájva: pusztulunk és veszünk!
Többen senyvednek el az ilyen békében,
Mint a dicső világháborúban nemrég!
Csenevész testünk-lelkünk,
Konvulziók, robbanások, letörések,
Dacok, sebek vagyunk!
Sok testvérünk pióca, patkány
S más ragadozó bőrében grasszál!
— De mi tudjuk, nekik épp oly kényelmetlen,
Megvetett, sivár az, mint nekünk a köznapos,
Vad Ma-iga!
Vért szí a perc, agyvelőt és akarást,
Életet, szépet, értéket csúfít.
Magas politikus-testvéreink
Sakkot játszanak önmagukkal .
És velünk! Ez így van, így kell

Hogy legyen egyelőre!
S az is hogy sok-sok író testvérünk,
Hanyag-snájdigul belerímelget a Mába,
Vagy másképp szolgálja a Ma-átok l'art pour
l'artját.

Pénz és hírnév vadságáért!
Jelentem: a pusztulás mindnyájunk bűnéből
Mindnyájunk organizátlansága, tehetetlensége,
Az anarchia örvöngése folytán
Dühöng, szörnyen dühöng!

MINDEN HARAG NÉLKÜL NÉZEK

Üldözés leselg Ember-reám,
Acsarkodnak tört életemre.
Ki szent testvér-voltunk hirdetem,
Gyilkos kínzókkal állok szembe.

Sok drága társon tort ültek már
Álhites, törvény-vad testvérek:
Mártír leszek, ha kezük elér,
De utamról én le nem térek.

TOLSZTOJ EMLÉKE MEGKISÉRTETT

Testvér, én baka-tiszt voltam
S nem züllöttem grófi virtussal

De barbár káosz vad iszonyatain
Szentül s edződik elmém szintén.

Nem vagyok én és nem is leszek
Ős-kereszténység modern fia,
Mert hiú vágy vak-hitek mellett
Az egy akol: a testvérség.

Önmunkánkal kielégülni
S túrni a hatalmasok kényét:
Minden ily szelíd-torz ábrándot
Buborékként elfűjt a Törvény.

Jajj egyének aszkétizmusa,
Szemlélésbe menekülése
Nem útja a kollektív-munkás,
Magas erkölcsű Ember-kornak.

De lehet-e meg nem indulni
Szeretetes megváltók sorsán,
Kik titokban vádolón sírták
A meg nem váltók véres könnyét.

EMBERHEZ—SZENT—UTUNK (1922)

UTÓDOKHOZ

Ti nem láttátok a halottat,
Kit tegnap este ágyúszóban
Csöndes bajtársak elhantoltak.

Nem éreztétek, mit mi éreztünk,
Akik még azt sem tudjuk, melyik
Útszéli fából lesz keresztünk.

Ó, utódunk, te boldogabb lény,
Kiért hull vérünk óceánja,
Mi tudunk halni a Holnapért!

De legyen is úr a Szeretet!
Eszmének, fénynek nyissatok tért:
Csak azok élnek, kik szeretnek...

1916. harctér.

EMBER-TESTVÉRSÉGET!

Emberhez-törő-volta ellen de vétkezett
S vétkezik minden nappal jobban,

Ki más nyelvű ember-testvére
Saját káosz-nyelvét, igáját kényszeríti!
Embert-akarásának, Emberhez-érettségének
Rút megtagadója az ilyen!
Inkább szánandó, mint megvetni való
Sors-eszköz!
Testvérek, minden barbár politika,
Mely uralkodó nemzetiséget ismer
S önzést szegez testvérségünk ellen,
Vad bűn, örült-szörnyű bűn!
Mi erkölcsös, egy Világ-államot akarunk
Nemzetközi nyelvvel, gazdasági
szervezettséggel,
Egységes Ember-kultúrával:
Ember-testvérséget!

VERHOVINAI TESTVÉREINKNEK...

Vesztő zordsággal, rideg elemekkel,
Kik vívódtok morc-vad hegyek közén,
Testvéreim,
Akár ruszin, akár zsidó, akár magyar,
Akár sváb nyelven
Panaszkodtok, káromkodtok, zúgolódtok,
Testvéreim mind-mind,
Kik becsületes munkából tengődtök
Vagy az után esdtek,
Jajj, hogy miért nincs államhatalmatok,
Mely önzetlenül, nemesen, résztvevőn

S tehetséggel
Segitene tépett-mindeteket
Dolgos, boldog és látó ember-létbe?
(Ma — sorsotok: alkoholizmus,
Munkanélküliség, vallás vak-harcok,
Képzetlenség, nyomor —
Tán százszor inkább, mint a vajúdó világ
Kinlódó, vergődő száz s száz millióinak.)
Pedig erdőitek fái: merő kincsek,
Áramot szülne sok zúgó patak,
Hegyeitek só-, vas-, acél-tárnák
Fúrásait várják,
Kövér legelőiteken
Hatalmas tehenészetek virulnának,
Forrásaitok gyógyvizet lövellnek
S üdülő-telep minden kis zúgotok!

Ó kapitalista-feudális-soviniszta államok
Közé vagyunk ékelve
S ilyen az az állam is, melynek kebelébe
Amerikai véreitek juttattak!
De miért nem jöttek és jönnek ők,
Az Amerikába szakadtak,
A kulturáltabbak és gazdagok?
Mért tűrik kínos elsenyvedésteget,
Egyre pusztítóbb jogfosztottságokat?
Miért nem jönnek organizátoraik,
Mérnökeik, gazdaszaik, tanult munkásaik
Hogy drága, hatalmas légióként
Állam- és nép-tőkével,
Törhetetlen lelkesedéssel,

Jutalmazó öntudat-kinccsel,
Ideális, mindenkinek becsületes,
Hasznos munkát juttató
Központi autoritást szerveznének?

Vagy minden odahat,
Hogy még újabb, hatalmas
Rengést készítsen elő?!

Még zülleni, még senyvedni,
Még állatibb sorba süllyedni
Kell mindnyájatoknak,
Hogy lét vagy nemlét között hánykódva,
Az Ember-sorsot kivajúdjátok?!

Mert mindnyájunknak, kivétel nélkül
Tisztult Emberré kell lennünk!

HITETLENEK ZSOLTÁRA

Bölcs életet szentséggé tenni,
A kollektív munkának, dalnak
Ma eltapodt, zsenge sarjait
Véres hit-vadon és káosz-őserdő
Helyén sudárba szökkenteni:
Íme, a mi legméltóbb célunk
És másért nincs is miért élnünk.

Kibírnók-e másként, hogy rabok
Százmilliói robotolnak,

Nem tudva, hogy jó az Ember-kor?
Kibirnök-e ez úrdözsölést
S nincstelenek fojtó hörgését,
Ha tudnánk, hogy e szörnyűségből
Nem az Emberhez nyílnak síkok?

Ó testvérek, szent százmilliók,
De bús-lassan hajt-nyom a Törvény
Diadalmas önmegváltásra!
S mily háború, terror, nyomor vár,
Míg mohó és szűz érték-vággyal
Rádobogunk az ésszerű Lét
Csodálatos, boldog Földjére!

ÖREG UTCASEPRŐK

Holnap talán már fel sem ébrednek
Bűzös odujuk kemény, dohos vackán,
De ma még széles, lassú íveléssel
Mozgatja csont-bőr karjuk a nagy seprűt.
Aszottan-véznán görnyednek-hajolnak —
Csak olykor böknek egy-egy harapott szót —
Egyik arcán mintha sírna az ezer ránc
Amikor szól: Hejh, ez a hetven év!...
Aztán láttam őket, magas, cifra házak
Tövén ebédezni — menyük vagy a lányuk
Kis ételhordóból szedte elő étkük
S öreg utcaseprők csámcsogva — hogy ették
A hajából nyúzott krumplit — uborkával.

Makrapipájukról meg ne feledkezzek,
Mint ahogy maguk sem hagynák fittyedt szájuk
Percre sem nélküle, még hogyha üres is.
A szegényembernek legalább ennyije
Legyen az életből — hányszor elmondták már
Seprés közben s olykor, ha fizetés után
Be-betelepednek egy söntés mélyibe.
Egész tavasz s nyáron porfelhőben élnek,
Millió bacilust szívnak és szívatnak
Fel a járókelők nyüzsgő seregével —
Itt erre mifelénk nincs víz locsolásra:
Mint ahogy a köznek nagy jótékonyága,
Hogy a töpörödött, szegény öregeknek
Potomul fizetett munkát dobnak oda
Csöndes aggház helyett!
Itt erre mifelénk s tudom, másfelé is
Humanitást csupán papíron ismernek —
Hogy is volna másként? A barbárság, nyomor
S csalás közepette az ilyen s hasonló
“Apró-csöpp hiányok” de nem számítanak!
Öreg utcaseprők, seperjetek tovább:
Mig karotok mozdul s aztán majd koldulva
Álljatok egy sarkon s járjatok házakba,
Mig össze nem rogytok: ez a ti sorsotok!
De halld!... Láttam őket, amint mentek-mentek
Lerogyó inakkal, vállukon a szerszám
És kettő közülök összeakaszkodott
A hosszú seprűvel s gyermekes-pajzánan
Taszigálták egymást egész utca-hosszat!
Nem tudtam, testvérek, sírjak vagy nevessek:
A beletörődés ily szent ragyogásán?

SZIVET, CSAK SZIVET!

(1924)

KÖLTŐI ÖNÉLETRAJZOM

Születtem egyszerü, derék szülőktől.
Hivatalnok-pályára szántak,
De én túlkorán rabja lettem
Álomnak, váagnak és ábrándnak.

Már kis elemista koromban
Homályosan felködlött bennem,
Hogy nékem szeretet-hirdető
Költőnek, írónak kell lennem!

Palatáblán verset faragtam
S később, hogy jártam a városba,
Mint kisdiák plajbásszal irtam
Verset, mig vitt vonat robogva.

Aztán eljött a nagy esemény:
Leközölték az első versem
És nem üzentek vissza többé
Lenézőn, unottan vagy nyersen!

A harctéren — ó még emlékszem! —
Daloltam az anyaszivet,
És sok olyan szem borult könnybe,
Melyekről hittem: acél-hideg!

A fogságban testvérségünkről
Írtam lelkes, ifjúi hittel:
Hirdettem, hogy embert embernek
Nem gyilkolni, de szeretni kell!

És azután is, forradalmak
Idején, mit költöttem — írtam:
A szeretetért, szent békéért,
Igazságért daloltam — sírtam!

A többi már sokan ismerik,
Két könyvemet sokan olvasták:
Tudják, hogy igaz Költő vagyok,
Álmom, vágyam: Rend és Igazság!

De hogy e versek mellett éhen
S nyomorultan elvesztem volna,
Azt hiszem, nem is kell mondanom —
Ezért keresem kenyerem úgy,
Mint a többi munkás-rabszolga!

SZIVET, CSAK SZIVET!

Az alkony-szürkén áttör milljó fénypont
És mind-mindahány énfelém ragyog,
Ki megyek némán, komoran, merengve
A Lánc-hidon át... És kocsin, gyalog,
Meg autókon rohannak mellettem

Emberék: kikben szintén én vagyok!
Én vagyok: Fiad! Világot-teremtő
Atyánk, ugy-e mi mind egyek vagyunk?
Ugye éretted, benned, általad
Örülünk, sírunk, jajgunk, rohanunk?
Ugye Te ölelsz örökös-magadba,
Amikor egyszer összeroskadunk?

Folyam, tenger, lég, paloták, gyár, pincék
Szent Élet-csodád dús kiáradása...
Ugye Teremtőnk nálad meg van írva
Agyunknak minden, minden villanása?
Te akartad, hogy ki úgy cselekedjék,
Mint parancsolja létének folyása!

Atyánk, káprázat vagy szörnyű valóság
Vagy fényárnak kábulata csupán,
Hogy vérnek, átkos-rút véresnek látom
A folyót... mintha a sok enyhe hullám
Pillanat alatt megváltozott volna —
Atyánk, sírok szebb látomás után!

Menyasszonyomat akarom látni,
E bájos-komoly, pajzán lét-csodát
És kedveseimet és a szebb jövőt!
Ó küldd el rólunk a ma nyomorát!
Ó semmisíts meg gyűlöletet, átkot!
Atyánk, ha soha, most tegyél csodát!

A hid közepén, pillérek mellett
Torz, csonk pária alamizsnát esd —

Atyánk, mi Tőled mégis elszakadtunk:
Prófétát: Költőt, szivet csak szivet:
Mert nem enyhíti semmi, semmi más ezt!

Éter s folyam közt bús-idegenül
Vánszorog, szédelg a Költő: Fiad —
Atyánk, Te tudod, hogy ma nem járunk mást,
Mint megannyi ily rettendő hidat!
Atyánk, ne engedd, hogy rútul elvesszünk,
Atyánk, ó add hogy kövessék Fiad!

Budapest, 1923. március.

LEVÉL NEW YORKBA

Te nem kaptad meg utolsó levelem
Vagy másfél éve, jó Jancsi barátom
S nem válaszoltál. Én sem irtam többet,
Pedig sorsomba változások jöttek, —
Az Életet is már tisztábban látom!

Te már azóta öreg “yankee” lettél.
Felhőkarcolók közt éppen úgy otthon vagy,
Mint én a falunkban és e kis városban, —
E levél, tudom, hogy váratlan ér mostan,
De már írnom kell a Jancsi barátomnak!

Hát mindenekelőtt — házasember lettem:
Szép kis feleségem van már vagy fél éve!

Tudod, Jancsikám, hogy "csöndes fiú" voltam,
Soha nem lumpoltam, ki sem is csapongtam
S így áldás nékem a házasság szentsége!

De szerelem nélkül nem nősültem volna
S ezt ajánlom Néked, jó Jancsi barátom!
A dollár, a "business" úgy el ne ragadjon,
Hogy ne a sziv vonzzon, hanem a pénz, vagyon,
Mert nincs rótabb annál ezen a világon!

Ifjú-korom álma: én biz' Költő lettem.
Beleöntöm lényem, istenember-voltom
Egy-egy halk hangú, mély élet-költeménybe,
Hogy a szebb Jövőnek csodálatos fénye
Ragyogjon a sivár jelenkor-sirbolton!

Nehéz itt az élet! Sok az árva, özvegy,
Beteg, munkátalan — egymást meg nem értjük!
Itten még nem győzött a békés Józanság!
S bár már mélyülőben van a kor-igazság,
A hazugságoknak még kemény a vértjük!
De a tömeg-erő és az erkölcs győz majd!

Válaszolj: mit csinálsz, mi foglalkozásod
És mikor jössz el, ha csak látogatóba,
Hisz Amerika már mintha szomszéd volna!
Üdv Néked, kívánok sok-sok boldogságot!

EZ IS EGY ÉJSZAKA VOLT

Kozákok másodnapja sarkanytyúzták lovukat
És mi szótlan komorsággal rohantunk
Dosztojevszkij és Tolsztoj földje felé —
Mindenütt elhagyott csataterek,
Leágyúzott, felgyújtott falvak —
Retentően éhesek és kimerültek voltunk.

És akkor leszállott az éj:
A sötét halotti lepel,
Ami egyedül illett a tájra.
Szemem lecsukódott
S csak akkor nyílt fel pillanatra,
Amikor előttem-menő bajtársam
Lábára léptem botolva.
De egyszer felébredtem végleg
És én nem tudom, mások is így jártak-e?
Halálos vidéken halálos volt a csönd.
Szájunkat szó el nem hagyhatta.

Csak a kozák-lovak nyeritettek.
Csak tompa lódobogás nyögött,
Mint nagybetegek.
Felébredtem és nem zárultak le
Többé az éjszakán szemeim.
Oszló hullák feküdtek
Talán az egész vidéken!
Oszló hullák marcangoló szaga
Járta át egész dermedt lényemet...

Halottnak láttam az egész emberiséget...
Árnyak... feketék... apám, anyám...
Testvérem... Mindenki oszló halott...
Szörnyűség! ... Magam is halott vagyok...
Teremtő: mutasd meg célod, magad!
Aztán elmúlt a rémes látomás,
Könnytelen könnyek megráztak...

És akkor sem tudtam gyűlölni
Mint később sem soha
És akkor is Tolsztojra gondoltam,
Meg Dosztojevszkijre, akik testvérei voltak
Minden érző embernek...

Hangtalanul remegtem át,
Hangtalanul zokogtam át
Az örökkétartó éjszakát...

FALUSI TÖRTÉNET

Fekete Vilmosnak szép hajadon lánya
Férjhez ment Ebesről a szomszéd Vádjára.
Az esküvő után másnap nagybeteg lett
És egy év múlva már sirját ásni kellett.

Feketéékhez a bús temetés után
Az özvegy férj átjárt és kis idő múltán
Fekete Vilmosnak más hajadon lánya
Szive alatt kikélt egy élet csirája.

Lett nagy riadalom Fekete Vilmosnál.

— Tudjuk, miért járt hát! Tudjuk mi azt most már!

Zúgott húga, bátyja... — Egy kevés volt néki,
Most a másik lányt is a sirba vinné ki!

Nagy Gáspár özvegy-férj könyörgésre fogta:

— Hogy lányotok meghalt, én nem voltam oka!

A jó Isten tudja, ki számon tart mindent,
Hogy az én bűnömre lányotok rá nem ment.

Könyörgött könyörögve: Legyen másik lánytok

Hites feleségem! Majd meg nem bánjátok!

De a bátyák zúgták: Udvarunkra lábad

Többé be ne tedd, mert lesz dolga baltánknek!

A lány maga sirva-átkozva zokogta:

— Magát ide hozzánk, jajj, az ördög hozta!

Elpusztítom magam, legyen meg a gyermek,

De a felesége mégsem leszek kendnek.

— Nem is tudom én, mint voltam a kelmedé!

Jajj, ne kerüljön kend többet szemem elé!

És elment Nagy Gáspár bús, lehajtott fővel...

De azért üzenet minden eljövővel:

— Becsületes gazda vagyok s voltam egyre.

Nem értem az Istent, hogy mért ver így verve!

Gondolják meg hát ott, magunkat ne bántsuk,

Legyen feleségem, hogy egymást kiváltsuk.

Gyötrelemből, kinből, bűnből meg halálból.
Nagy Gáspárnak szava kér, eseng és vádol...
De hiába minden, győz a súlyos végzet,
Győz babona, átok, hatalma sötétnek:

Fekete Vilmosnak könnyes asszony-lánya
Mig karján kisdedét becézi, hintázza,
Átokkal emlékszik szegény Nagy Gáspárra.—
Ó sok ember-testvér, tragikusan-árva!
Ó jöjj el, Megértés, Tudás szent országa!

KI A BŰNÖS?

Jó szülőfalumnak nagy panasza volt rám:
Csúfságot csináltam Bátyu községéből:
Ujságba kiirtam, hogy a hét kocsmában
Ezer liter rum fogy minden hétre-hétről.

Amerikát-jártak nagy Amerikából
Ott küzdő földiktől ily levelet kaptak:
“Ujságban olvastuk, hogy Bátyu községében
Atyánkfiai oly sokat elmulatnak.

A községünk szegény, mi nem hiszünk benne,
Hogy oly sok pénz volna kocsmára, italtra —
Irjatok a lapnak, hogy nem igaz cikkük,
Szégyen, ha az a cikk mirajtunk maradna.

Chicágóban most a földik-ismerősök
Azóta nevetnek, gúnyolódnak rajtunk —
Mi nem hiszünk semmit a lesújtó hírből —
Sorainkra mi gyors választ is óhajtunk!”

Levelet felvitték a tiszteleteshez,
Hogy a méltó választ ő megfogalmazza
S újsághoz beküldvén, tudja meg a világ,
A cikket-írónak hogy nem volt igaza.

A tiszteletesük azonban válaszolt
Mint emberhez illik: igazán, derekan:
— Nem írok meg semmit, mert sajnós, az újság
Minden szava igaz, sőt több, mint benne van!

A válasz elmaradt. Az amerikusok
Ebben a nagy ügyben nem kaptak levelet —
Igy én válaszolok, a cikknek írója,
A bátyui munkás testvéreim helyett:

Panasz volt az a cikk, vád és apellálás
Mindenre, ami szent, hogy térjenek észre
Jó, derék emberek, míg nem veszett minden,
Mig a mentő-szózat nem érkezik késve!

S mi történt? Ahelyett, hogy megértettek vón:
Buta göggel egyik falusim azt mondta:
— Nem az övét isszuk! Mi köze hozzája?
Ne legyen senkinek a dolgunkra gondja!

És részegeskednek nagyon sokan tovább.
Folyik a pálinka, goromba, izgága,
Csúf természet fejlődik s előnti mocskával
A családot, a jót! Ébredjetek, kába,

Szegény testvéreink! És legyetek józan,
Derék munkás-népek, kikre nézni nemes,
Büszke gyönyörűség! Ezt célozta cikkem,
Ez az én eszményem! S hogy Amerikában,
Hol fejlettebb a nép, oly szesz-tilalom van,
Mutatja: a célom, vágyam, cikkem helyes!

ÉLETÜNK LÉNYEGE (1927)

MODERN BALLADA

A merész Lánchíd nagy ivére
Felkúszott egy szomorú öreg —
Omnibuszon döcögtünk arra
És feltartott a roppant tömeg —
Atyánk, jaj, de keserves a Lét!

Az omnibuszon sokan ültünk.
Egyik szólt: Tán éhes volt szegény,
Most annyinak nincsen munkája
S elhagyta végleg hit és remény —
Atyánk, jaj, de keserves a Lét!

A másik szólt: Bizton berugott
És volt ereje még, hogy felmásszon,
De ott megijedt, visszarémult
És most töpreng a leugráson —
Atyánk, jaj, de keserves a Lét!

A harmadik, mikor lehozták
A komor, ráncos arcú testvért,
Dühöngött: Pestet bolonddá tette,
Megérdemel pár pofont ezért! —
Atyánk, jaj, de keserves a Lét!

Másnap olvastam az újságban,
Hogy bevitték a rendőrségre
S mivel kitünt, hogy csöndes-őrült,
Már tébolydában volt estére —
Atyánk, jaj, de keserves a Lét!

ÉLETÜNK LÉNYEGE

Ki csak egy testvérönmagát is tapossa,
Kinozza, gyilkolja, elnyomja,
Ki nem feszíti meg minden tudását,
Jóságát, tehetségét
Társadalmunk ésszerű átszervezésére,
A testvérösszefogás megteremtésére,
Kit nem gyötör, emel és tisztít
A felelősségtudat
A vad barbárságért, gőgért, sötétségért,
Ki farizeuskodik dogmák mögé rejtőzve,
Ki nem tudja vagy nem akarja látni,
Hogy tűnő titokéletünk minden pillanatának
Szeretettel, alkotással, elmélyedéssel
Megszentelése lehet egyedül a szent
Végtelenség
Célja, parancsa, értelme,
Igaz gyönyöradó értelme:
Nem látta meg, nem érezte fel
Életünk lényegét!

És jaj az ilyen szerencsétlen testvéreknek!
Öket nem ihleti meg soha

A Krisztusok, Buddhák, Petőfik szent lénye,
Akarása, mélysége, megváltásvágya,
Amit csodálatosszépen nyilatkoztattak ki,
Amit szegény, szánandó utódok
Testvériség-megtagadássá,
Testvér-eltiprássá süllyesztettek!

Ők nem értik és nem érzik fel
A Végtelenség szent csodáját,
Titokmélységét,
A teremtendő, ésszerű Rend
Grandiozitását, egyedül-igaz szépségeit!

Testvérek,
A pusztító, örült káosz,
A sötétség, vadság, barbárság
Őrjítő zürében
Lényünk örök-ámuló, jóság-szomjazó,
Gonoszságtól érintetlen
Legbensejére apellálok
És szólok, könyörgök, követelek:

Kötelességeinkre, igaz célunkra,
Való létszépségek akarására,
Megteremtésére
Fogjon össze ezerhatszáz millió lényünk
Agya, szive, karja
Az öt kontinensen!
Nemes, testvér-rendet alkotó titoklényünk
Örömteli dala zendüljön
A jajok, kinok, gonoszságok
Borzadályos szégyen-orkesztere helyett!

MAGYAR TESTVÉREKHEZ SZÓLOK

Magyar testvérek,
Nem vagyunk mi mögötte
Egyetlen népnek sem
Eszmények szeretetében,
Igazságért harcolni tudásban,
Tetterőben, munkakedvben,
Tehetségben, tudásvágyban!

Ezer év óta más nyelvű, fajú
Testvérek közt, testvérek ellen
Véreztünk, kinlódtunk, szenvedtünk
Legtöbbször idegen célért,
Mert a fenséges Teremtő
Igy jelölte ki utunkat!

Magyar testvérek,
Világméretben is nagy volt
Kossuth, Széchenyi, Petőfi, Madách
És sok más magyar vagy magyarrá lett
Testvérünk
S mégis össze kellett zúzódnia
Szabadság, boldogság akarásunknak
Zsarnokságok falán.
Mégis földnélküli és műveletlen szegény
Drága népünk nagy része,
Mégis szét kellett hullanunk,
Amikor minden nép
Szabadságjogát harsogják!

Magyar testvérek,
Elég volt a tévelygésből,
A széttagoeltságból:
Széttépve is egységesen
Kell küzdenünk
Felemelkedésünkért,
Megtisztulásunkért,
Hogy nemes példát mutassunk
Minden népeknek,
Hogy nagyjaink bánatos szellemei
Viduljanak fel végre láttunkon!

Magyar testvérek,
Eljött az idő,
Amikor az igaz próféta
Lesz próféta köztünk,
Amikor az igazság győzelmének
Ingathatatlan hitével
Rázzuk le mi is,
Mint a többi népek,
A sötét barbárság,
Áltestvériség bilincseit
S teremtyük meg
A tisztult, boldog, munkás,
Emberi életet!

FORMA ÉS LÉNYEG

Válasz Kassák Lajosnak

Testvér, mibennünk, ifjú művészekben,
Kik igazában költők és művészek,
Sem a ma képe, sem pedig a holnap
Lehetősége nem él káosszerűen!
Mi látjuk a mának minden bűnét,
Tökéletesre és nagyobb sötétre
Törő erőit és a holnapnak
Lehetőségeit kialakítani
Mi akarjuk a Rend gyors eljöttéért,
A Lét-tökélyért, a mélységért, üdvért!

Intenzívebben jelenünkben élni
Már örülést vagy letörést hozna ránk
S intenzívebben magunk kifejezni
Nem lehet, mint mély, egyszerű szavakkal!
Mit ti tettetek a művészet téren,
Az volt a káosz, mesterkélts vagy átélt
Vonaglás, csúf káosz-utánozás,
Ami közelebb nem vitt győzelmünkhöz,
Mert a haladás hívét is zavarta
Elgondolásban és szent-mély elszánásban,
Nem hogy erejét acélozta volna!

Fokok voltatok, ti is, jó testvérek,
Hibáitokkal, mint fokok vagyunk mi
Ifjú művészek, kik a szent lényegnek
Adunk oly formát, mely minden testvérhez
Utat keres és utat kell találjon,

Amíg vajúdunk a szörnyű káoszban!
És azután is a tisztult lényeknek
Szent példa legyen a Lét-értékeknek
Becsülésére minden alkotásunk,
Melyben nincs önzés, bűn és kicsinyesség,
Mert lényeg-forma egyként a Rendhez tör!

SZOBRÁSZOK, FESTŐK!

Szobrászok, ezt a szobrot
Faragjátok meg íziben,
Festők, ezt a képet
Fessétek meg hamar
S a reprodukciókat
Küldjétek szét a világba —
Mindenüvé, hol ember küzd, remél, szenved,
Hogy lássa mindenki sorsunkat
És erőt merítsen a jóra:

Pár derék, nemes testvérünk
Feszült aggyal s feszült izmokkal
Küzd a Hazugság, Bűn, Gőg,
Cinizmus, Sötétség
Ezerfejű hidrája ellen
S a tömegből — sokan kezüket
Nyújtják felénk.
Szent tisztulni-, emelkedni-vágyással,
Sokan nem törődnek harcukkal,
Közönyösen vonszolják igájukat,

Sokan pedig kajánul
Vigyorognak rajtuk, sőt beléjük marnak,
Gyilkolják, tépik, rabolják
Testvéreinket, állatemberi cinizmussal,
Elvetemülten.

Faragjátok, fessétek meg
Ezt az egész sötét vajúdást!

De a szoborról vagy képről
A lemondás vagy csüggedés
Valahogy ki ne árnyazzon!
Fényt, hitet árasszon a küzdők szeme,
Homloka, minden gesztusa,
Hogy aki látja a szobrot vagy festményt,
Érezve érezze a titok-végokú Földön
Melynek Teremtője mélységes törvénybe
Formálta a Létet,
Föltétlen, szent emberi kötelesség
Törni, harcolni a Tökéletesért!

Jövel, Ember-kor!

KISEBBSÉGI ÉNEK (1937)

KOSZTOLÁNYI — EMLÉK

Ady haragos, titáni líráját
Elszorult szívvel iskolapad alatt
Olvastam — a könny a szemembe szaladt
S ifjú lényemet gyötrelmek megszállták.

És jöttél te is, másik óriás
Tizenhét éves, kábult életembe
S szép lett a hajnal és a naplemente,
Bár panaszos volt a gyermeksírás.

Általad láttam meg igaz költőket,
Kínai, japán s más testvérek lelkét,
Ahogy az Érzést, Szépet énekelték.

S lelkemben édes, halk húrok szövődnek,
Hogy mikor kinyílt az első szerelem,
Bűbájos dalok zengtek már bennem.

VERHOVINA ALJÁN

Ott élek én, ahol hegyet — völgyet
Beborít a nyomor gyászos árnya
S a gyűlölet vitustáncát járja.

Ott élek én Kárpátok tövében,
Nyolcféle nép vergődése között —
Csoda-e, ha bánatom mély, örök?

Csoda-e, ha Isten folyton kérde:
Jöhet ide embersors, megváltás?
És a harcban lesz-e még megállás?

Csoda-e, ha elhomályosul itt
A léleknek legfényesebb szeme
S nem tükrözik csak vágyódás benne?

Vágy: pihenni ősvadon ölében,
Emberszót még messziről sem hallva,
Szomjasan a szabad madárdalra.

De itt talán még a madár is sír —
Zokognak a hegyek, völgyek, erdők,
Sötétebbek, mint máshol, a felhők...

KISEBBSÉGI ÉNEK

Nem irányíthatjuk a saját sorsunkat,
Mi kisebbség vagyunk — kicsiny idegen nép,
Fa, melynek a lombja még egyre csak sárgul,
Melyet minden vihar böszmostohán megtép.

De mélyen és széjjel nőt be a gyökerünk
Verejtékünk — s vérünk ázott őstalajban
És ez a gyökérzet szív dúsabb nedveket
Most, hogy mifelettünk örökös vihar van.

Ha sárgulnak is a régen üdébb lombok
S a vihar letördes gallyat és levelet,
Kik megmaradtunk s kik aztán megmaradnak,
Már látjuk, hogy élni miként kell és lehet.

Aki megmaradt és mélységesen magyar,
Nem züllött frázishős, önzően úrhatnám,
Munkára immár kész, hogy összefogással
Vállvetve dolgozzék mindannyiunk hasznán.

/Bizony, nem is kár sok, igen sok levélért,
Amely a fánkról oly könnyedén leválott
S sziszegi felénk a sok gyűlölködővel
Az önmagunkra visszaszálló átkot./

Nem irányíthatjuk a saját sorsunkat,
Az életjogokért nekünk küzdenünk kell —
De ki fojthatná el egybeforrt népünket,
Hogyha leszámolunk valahány bűnünkkel?

Fa vagyunk, amelynek lombja egyre sárgul,
Melyet féreg is rág és vihar is tépdés —
De már megpezsdtik áldott életcsírák
S testvéri akarás rügyeitől ékes.

Zúg sötét vihara megpróbáltatásnak,
Fájnak, égnek, marnak újabb s újabb sebek
De ha a Teremtő testvérmagyarrá vált,
Minden magyaroknak ajka áldást rebeg!

MUNKÁCS

Alföld s Kárpátok intenek egymásnak
Felette néma, örök üdvözlet —
Őseink várat és sáncot itt ástak,
Rákócziaknak kastélyt itt emeltek.

Itt is tombolt a császár zsarnoksága,
Szenvedett rabként széplelkű Kazinczy —
A napot itt egy zsenink is meglátta,
Lángecsete ránk az örök fényt hinti.

Derék magyarok porai hamvadnak
Latorca mentén, völgyön és dombokon —
Ki nem él, talán jobb is annak.

Nem érzi sajnón mint sorvadunk, veszünk
S közben — Teremtőnk, ne vedd tőlünk zokon —
Nótázva visszük a magyar keresztünk.

RÉGI SIRATÓ ÉNEK

Ki építi fel rónán és dombokon
Magyar milliók napfényes házát?

Ki törekszik, hogy a bécsi zsarnok
Bilincset magyar kézről lerázzák?

De fekete az ég mifelettünk!
Pusztul a fajtánk, kaszál az átok,

Pedig véres had, nyomor, betegség
Már túl sok derék rendet levágott!

Minekünk immár vezérünk sincsen,
Széthullva keserg a kuruc sereg —

Gyászos sírkertből bús fejfaerdő
Minden magyarra vádolón mered.

BEREGSZÁSZI EMLÉK

Tompa ágyúszó ide is hallott
Nótázás nélkül halt meg a szüret
A város néma volt és elhagyott
Akik tehették, már menekültek

Csak iskolánk volt hangos és duhaj
Az álmos, ködös Vérke-part mellett

Tele volt lázban égő fiúkkal
Büszkén dagadtak izmok és mellek

A Kossuth nóta napokig járta
Tizenhét évünk égig lobogott
És átok szállott a messze cárra

Kinek Világost őse hozta ránk —
Taktusra vertünk padot, dobogót

S otthon már sírt...sírt... síratott anyánk...

(1914)

HÉT HATÁRBAN

olyan legény
Nem volt, mint az én apám —
Testi, lelki derékségét
Szerette meg jó anyám.

Árva fiú volt az apám,
Anyám apja nagygazda,
Lányát szegény szeretőhöz
Jószántából nem adta.

De az igaz szerelem hej,
Nem ismer semmi gátat —
Így történt, hogy édesapám
Elvitte az anyámat.

Megesküdtek s két kezével
Kereste a kenyeret —
Áldja meg az a jó Isten
Azt a fáradt két kezet!

KISEBBSÉGI KULTÚRMUNKÁS

Nem vonzza őt se rang, sem cím,
Szárnyas híret-nevet sem áhít —
Megjárta már a magyar sorsnak
Tűzpoklait s kálváriáit.

A nép, melyből lett, befogadta
Sokat csalódott, jó szívébe
S azóta visszatért bizalma,
Ővé a munka és a béke.

A magyar dal intése nyomán
Száz ajakról kél zengve-zúgva —
Az Apostolt s a János vitézt
Ő hozta el a kis faluba.

Pusztul minden... sok megtört magyar
Alig nyögi a sorsa terhét,
De akik köré gyülekeznek,
Látják az élet szebb értelmét.

Érzik melegét nemzetkincsnek,
Mi eddig tőlünk távol fénylett —
Sok ilyen lelkes, derék testvért
S száz vészen győz a magyar élet!

KISEBBSÉGI MAGYAR KÖLTŐ ÉNEKE

Úgy építettem új világunkat
— tökéletest, embermegváltót —
mint mérnökök a sokívű hidat
s felhőkarcoló égostromló tömbjét.

Raktam az alap örök vasbetonját,
kiszámítottam terhet, teherbírást
és már láttam is készen a nagy csodát:
az ésszerű társadalmi rendet,
mely testvéri munkánk alapján
mindnyájunkévá tesz mindent, mit a Föld
titok-létünknek szépet és jót nyújthat.

Ha azt mondták: utópia, álom,
mit művelek,
mit hirdetek,
mosolyogtam fölényes-önbizón
az ifjúság szent, gőgös hitével,
mit kétkedők gúnya csak szilárdít.

S most itt égek
robotok robotján.

Merész lényem kalodába zárva,
megaláznak rút kicsinyességek —
tán boszúból, hogy kidobtam őket
— társadalmunk sötét ballasztjait —
megtervezett jövő palotánkából.

Mikért küzdök: kisebbek a célok,
kisebbek és mégis emésztőbbek
s még ezek is jaj, messze intenek!

Vaj` birok-e még soká küzdeni?
Nem hull-e ki kezemből is a toll,
nem némit-e el rideg hatalom
vagy talán a válság halál-ökle?

Magyar vagyok. Kisebbségi magyar,
s azok közt is csak magam, egyedül,
nincs barátom, ki mellém állana
s önkéntes és rám taszított terhek
tarisznyáját megigazítgatná
roskadozó, meggörnyedt hátamon.

HÁBORGÓ TENGER

a magyar lélek,
Egeket verdes bőszült hulláma:
Csak szenvedésre jött el ez a nép
Erre az átokverte világra?

Csak arra jött, hogy sokfajta úrnak
Rongya, szolgálja, bérese legyen?
Csábító mézes-mázos szavakkal
Beccsapja minden hamis idegen?

Háborgó tenger a magyar lélek,
Mély fájdalmát csak kezdik érteni —
Ki e jajgásból hozsánnát zendít,
Hol van a népért élő sok zseni?

Az elhányódott ősnótafánkat
Megtalálta már Bartók meg Kodály
S nincs nép, amelyet szívritmusáért
Sok boldog nemzet annyira csodál!

De mit ér, ha csak meglátjuk magunk,
Eltiport, örökértékű lényünk,
Ha sebzett lelkünk egeket verdes
S gyehennákon mi csak tovább égünk!

TISZAHÁTI CSEMPÉSZEK

Koromsötét, őszi éjszakán
Kik sudultak át a határon?
Magyarok ők Dobrony községből —
Kell a kenyér, kell mindenáron.

Ki így, ki úgy jutott kis pénzhez,
Nosza hoznak szalonnát érte —
Haszon, ha tiz, húsz korona lesz,
Fáradtságot, reszkírt megérte.

Már fordulnak. Súlyos léptüknek
Alig-alig hallszik most nesze —
Még pár ugrás s a veszedelem
Megettük vész, írdatlan messze.

De szó harsog! Puskacső villan!
Egyik magyar már felordított —
Éjből szörnyű futás dobban ki
S dörög a szó: Állj, állj! Állj, ki ott!

INT AZ OTTHON

Amig künn a zokogó szélben
Csaholnak zord, ércetorkú ebek,
Szűk, alacsony polyák kunyhóban
Magyar vitézek beszélgetnek,
Békéről-miről beszélgetnek.

Lelkükben a szittyá szilárdság,
Szavukban az ősi nyugalom —
Ezzel száll-száll pusztuló vérünk
Csillagokhoz vivő utakon, —
Nehéz, véres, fényes utakon.

És ezek a kemény férfiak
Úgy ellágyulnak olykor-olykor, —
Valahol messze Tiszaparttól
De szépen int az édes otthon,
A drága tiszta, esdett otthon...

Galícia, 1916.

KÉT KOCSMA VOLT

a faluban

Máma van már több, mint hét.
A vasutnál nincsen munka,
De kocsmákban van vendég.

A földet, mit nem osztottak,
Nem ihatja senki el,
De arra a házra, mire
Csak akad még kis hitel.

Sok a bánat, sok a kocma —
Italra jó, hogy telik,
Hogyha nem ad majd az a hat,
Csak ad majd a hetedik.

II.

Itt két versszakot a cenzura törölt.

PETŐFI — MI VAGYUNK

Lényében a testvériség szentebb tűzével,
Égőbb hazugság, elnyomás, rabság-gyűlölettel
Ember a barbár káosz földjét tán nem járta
Nemes testvérünk előtt.

Versei: zuhogó záporok, csattogó villámok,
Robajló dörgések minden gazság, szolgaság ellen,
A világszabadság szent, apokaliptikus áhításai,
Végső harcra tüzelők.

Megváltást nem hozhattak a himnuszok és dalok,
Testvérünk rég elporladt a véres csatamezőn —
Ma mi küzdünk kin, győtrődés, rabság ellen!
Még mind-mind törtek vagyunk!

És ím szegény testvérink, kiket átkozott sorsuk
Rabszolgaság, rút káosz-megtámasztásra ítelt:
Petőfit ünnepelik! Petőfit tömjénezik!
Aki pedig — mi magunk!

Ó Petőfi: mi magunk egy századdal előbbről,
Mi, akik ma harcolunk s holnap harcolni fogunk
Mély-mély erkölcsiséggel, tudással és erővel
Embert megszülő korért!

Ó Petőfi mi magunk: a már letisztult eszme
Hatalmas, ős vulkánja, legtestvérebb testvérünk,
Abban a még rettentőbb, még káoszösabb korban,
Mely tépett minden testvért!

Ó Petőfi: mi magunk a szent nevét ellophatják,
Ha nem is, mint Krisztusét, kit még szörnyűbb őskor
szült,

Lopják el s nagy átkukat véle csak kendőzgessek,
A tény — úgy is tény marad:

Petőfi ősibb-magunk, bennünk fejlődő erő,
Testvériség harciosa tettben, dalban, álomban
És szent célja általunk vagy utódaink által
Áldott diadalt arat!

ELBOCSÁTOTTJAINK

Egyik szemében már örület ködlik,
A másik megkér: írjak mindig róluk,
Talán az újság megnyit zord szíveket —
Egyik szemében már örület ködlik.

A harmadikon rongy, cafat ruha,
A negyedikbe hálni jár a lélek,
Az ötödik sír: Kegyelemkenyéren
Istenem, meddig gyötörsz és próbálsz még?

Olyan hálások egy-egy testvérszóért,
Húnyó remény hajt kihagyó szívet —
Mind elvesztenié vádoló értelmét,
Ha magyraságuk szirtje megingana.

FEKETE FÖLDÖN

fekete varjak —
Hej, a föld kié, nincs gyásza annak!

Csak azok ülnek karjukon fejük,
Kiknek se földön, se égen helyük.

Csak azok olyak, mint gyászos varjak,
Kik itt születtek szegény magyarnak.

Nékik nem mérték tagot se holdat —
Elég két méter egy-egy megholtnak.

OTT HAGYTÁK A FALUT

I

Földjét eladta idegennek,
Azóta itt a kis városban él —
Van házacskája, fuvarozgat
S tűnik felette a nyár, meg a tél.

De arcáról hol az öntudat,
Hova lett az a tempós járása?
Elment az is a pár hold földdel,
Most másoknak lett ő az igása.

Télen valahogy még csak nyugszik,
De úgy tavasztól, ha vetés zsendül,
Szívét a fájás megszorítja
S szemére önvád maró könnye ül.

Meg is indul a falu felé
Ünnepelőben, de nyakkendő nélkül —
A feleutról visszafordul,
Sorsával félig-meddig megbékül.

II

Kenyértelenség verte be ide
A városnak egy nyomorodújába —
Hogy miből teng-leng, senki se kérdi,
Neki nem tárul szegények konyhája.

S már felesége, három gyermeke
Sínyli a kunyhó vizenyős talaját —
Ha orvosokra telne itt a pénz,
A fakilincset ők egymásnak adnák.

Nincs olyan teher, amit ne húzna,
Csak lenne meg a kenyéradó napszám —
Nincs párt, amelynek ne ordítana,
Ha tüntetni kell a város piacán.



Egy a tömegből, kit éhség mozgat
És vért lihegő agitátor sereg —
Fonnyadt arcán csak bosszúvágó tüzel,
De könnye azért titokban megered.

És kérdezi, mit vétett Istennek,
Hogy falujából ide kihajtotta,
Nézi a három keserves kölykét
S szája kinyílik rettentő átokra.

NAGYSÁGOS FEJEDELMÜNK

(II. Rákóczi Ferencnek hódolok)

I.

Nap mint nap látom ősi váradat,
Hol a Nagyasszony vivott hősi harcot,
A kastélyt, ahol gond árnyazta arcod,
S álmatlan talált sápadt virradat.

Átérzem, hogyan bálványzott néped:
Magyar, hű ruthén s más testvéremzetség —
A Mindenhatót imában esdették:
Tegyen a haza úrává Téged,

Mert felújultak a régi sebek,
Népségeinket hóhérok kinozták —
Hogy özönlöttek seregestől Hozzád!

Jobban az Isten népet nem verhet:
Jaj, hogy széthúzás szörnyű magyar átka
Szabadság-zászlód rút porba tépázta.

II

Ha szabad nemzet szült volna Tégedet:
Uralkodásod örök eszmény lenne —
Nemzetszerelmed így elégetett,
Hő akaratod üszök lett és pernye.

Miket zseníddel elővarázsoltál:
A Bécs-rémitő kurucezredek
Vitézségéről ma is zengenek —
De a Haza csak Néked volt szent oltár.

Egyedül voltál had- és országélen,
Kinek a célja s tette egybevágott
S mikor bujdosad a gyötrő világot,

A rendek-karok úri gyűlésében
Neved rettegő Bécsnek parancsára
Korod bélyeget süttött homlokára.

III

Caraffák által megtörött nemzeted
Te emelted fel újabb évszázadra —
Adtál népünknek erőérzetet
S felsírt általad nemzetfájdalma.

Ami sorsunkban tragikum és fenség.
Felörvénylett és fénylőn-ragyogott,
Majtényi síkon zászlót ha letették,
De a magyar szív már feldobogott.

Népünk szíve már érted sírt remegve
S zokszóval hívtak a tárogatók —
Hamvad török föld hiába ölelte,

Nagy fejedelmét népe visszavárta,
Hogy leróhassa a hálaadót,
Kit Isten küldött magyar megváltásra.

IV

Csaknem két század tűnt a végtelenbe,
Míg hamvaidhoz járulhatott népünk —
Jöttödre ősi, áldott lázban égtünk
S kegyeletmáglyák törtek az egekbe.

Falvak, városok úgy zarándokoltak
Hamvadhoz, mint a szenteknek szentjéhez:
Nem hal meg soha, ki népével érez
S döngeti falát zsarnokság-sírboltnak!

A magyar sóhaj Kassa felé szárnyal:
Megtisztulásra adj nekünk erőt,
Hogy hódolhassunk Nagyságod előtt

Sorsközösségünk mély öntudatával
S a szegény nép, mely sírván siratott,
Hozsánnázzon fel: Im, megvíradott!

EGY TISZAHÁTI MAGYAR MONDJA

A kölyköm én már cseh iskolába adom —
Tán csak kevesebb lesz a gondom, a bajom.

Mondta a jegyző úr, nem bánom meg tettem,
Még a csendőr úr is járt nálam mult kedden.

Kap ott meleg ruhát, könyvet adnak néki —
Jobb, ha cseh uraknak beszédét megérti.

Bőrét nem viheti senki a vásárra,
Nem lesz majd Prágában megnémuló árva.

Tudom én magamról, Tirolba' szógáltam,
A német frájlákkal bambán paroláztam.

A sváb kommandót míg megszokta a fülem,
Szomorún magamba' hej de sokat ültem.

Igy fordult a sorsunk, senki meg ne vessen —
Csak azt ne lássam, hogy egy könnye is essen

Annak a kölyöknek, no meg az anyyuknak —
Úgy szétvágok köztük, hogy százfelé futnak!

TESTVÉREKNEK ÜZENEM (1937)

CSODA ÁGTELEKEN

A látó asszony udvarra kiállott,
Megjött a hangja, hogy szinte kiáltott
És meghallották ágteleki népek:
Most Isten szavát hirdetem tinéktek!

Hirdetem nektek, amit Isten üzen:
Gúnyt a jóságból már senki se üzzön,
Legyen lelkében jóság és szentlélek,
Értsétek a szót, mit hirdetek néktek!

És a csodának híre elfutott,
Napok alatt járt be minden zugot,
Özönlöttek a szomszéd falunépek
S ha volt vasárnap vagy ha volt nap péntek,
A látó asszony hirdette az ígét,
Ébresztette a szikkadt lelkek hitét.

Öreg és konok férfiember
Szemei egész tágra meredtek
S az átszellemült sápadt asszonyarcot
Nézték, aki a gonosszal megharcolt
S most Urnak lett szolgálóleánya,
Méltó a titkos isteni hangjára.

Asszony és férfi hő szavát beitta
És lőn lélekben jóraszomjas, tiszta,
Káromlás helyett testvéri ige
Jött csak szájára s megnőtt a hite
Sok-sok falunak, eltóduló népnek.

FAVÁGÓK JÁRNAK

Ha a fát adják fűrészelni gépnek,
Éhen vesznek a favágók szegények.

Ha meg görcsös a fa és kőkemény,
Szakadást kap a favágó szegény

S akkor kinlódhat, amíg nyűgös élte
Vissza nem szakad az Isten kezébe.

Favágók járnak, munkát keresnek —
Olyan boldogok, ha kis kereset

Száraz kenyeret juttat a családnak,
Gyermekeknek, kik búz-kunyhókban várnak:

Lesz-e ma kenyér, lesz-e ma kenyér?
Testük rongyokban, kis arcuk fehér —

Sápadtan fehér, élő borzalom —
S van, ki heverész selyem pamlagon,

Favágók járnak... menésük rogyantant...
Hej, ezek lába már sohse toppant!

Nyomort, gyötrelmet nincs ki számon kér —
De mi felelünk gyermeksírókért!
Mi felelünk a kínért, nyomorért!

hogy nyílnak rügyek

Tavaszcsókolta, hajlongó ágon?
Hallottad-e már, hogy nő áldott gyümölcs
Szüretigérő, napfényes fákon?

Hallottad-e már kalászba szökni

És pirulni a gabonaszemet?

Füled mit se hall e misztériumból,

De ámulattól ragyog a szemed.

Némán alkot nagy természetanyánk,

De villám csattog, hogyha ad esőt —

Lelkekben némán érik szebb kor vágya,

De néha zúgnak villámló erőik!

A MI NEMZETKÖZISÉGÜNK

Mi jószágban vagyunk egyek,
Bármi népnek legyünk fia —
Minket nem zárnak el hegyek,
Sem szuronyok, sem határok —
A holló hasztalan károg,
A mi szemünk ki nem vájja,
A mi szemünk Istent látja.

Istent, akit bárhogy hívnak,
Közös atyánk, közös atyánk
S ha hátunkból vágnak szíjat,
Rémitenek, dermesztenek,
Megmaradunk testvéreknek —
Szívünk-lelkünk a világra
Csak a békét esdi-várja.

Igaz békét, testvér-békét,
Jó kenyeret mindnyájunknak,
Mezők zöldjét, hegyek kékjét,
Hogy a fegyvert rozsdá egye
S Krisztus-erkölcs a fegyvere
Legyen minden, minden népnek
Versenyében jónak, szépnek!

Ha repülünk sebességgel,
Mit ember nem álmodhatott,
Teljék lényünk büszkeséggel, —
Ne remegjünk, ne rettegjünk,
Hogy holnap tán hullák leszünk

Hála magas technikánknak,
Barbár terror ha ránk támad!

Ne rettegjünk, ne aggódjunk,
Nyomor ne pusztítson minket,
Testvérként összefonódjunk
S miként Krisztus, korbácsunkkal
Bánjunk el sok kufárunkkal,
Akik híznak népek vérén
Háborút szítván s remélvén!

Mi jóságban vagyunk egyek,
Ha ma kezünk össze se ér —
Én már tudom, hogy mit tegyek;
Te is tudod, ő is tudja,
Milyen a szeretet útja,
Annak lesz jaj, ki vért akar:
Lesújt rájuk a tiszta kar!

Annak lesz jaj, ki a népet
Ma is gyötri, marja, tépi,
Nem szüntet nyomort, éhséget,
Káoszt, rabságot és átkot —
Jaj annak, ki a világot
Felgyújtja ma bármely tájon:
Irgalmat gonosz ne várjon!

Mindenkié Krisztus tana:
A ne ölj s testvérszeretet —
A mi lelkünk csak ezt hallja
S a káoszon úrrá lenni,

Tisztult kort megteremteni
Minden vágya, akarása:
Hő imája, szent korbácsa!

NEKÜNK

csak magyar magyar kell,
Nem magyarkodó idegen,
Milyet uraink bőven termeltek
Országközépen s végeken.

Ára volt a magyarkodásnak,
Amint hogy ma is ára van,
Ha idegen cél szolgája lesz
A gyászmagyar boldogtalan.

Ára volt a magyarkodásnak
és szegény népünk fizette meg,
Amelyről a magyarkodókért
Egyszerűen megfeledkeztek.

Nem bánták, ha tán mind kimegy
A messze tengerentúlra,
Csak az a sk-sok nemzetiség
A magyar nyelvet megtanulja.

Nem bánták, ha nép nem jut földhöz
S kenyérhez alig jut a béres,

Cak melldöngető magyarkodók
Közel jussanak dzsentriséghez.

Verjék ők is el a földet, pénzt,
Zengjen hét nap a heje-huja —
Nem bánták, hogy közben idegen
Lesz végek sok magyar faluja.

Hogy a műveltség csak felszínes
És tudatlan marad a nép —
Ugyan ki törte fejét ezen,
Fő, hogy jót mutatott a kép:

Magyarkodók magyarosodtak
És fejekbe mákonyt öntöttek —
Harmincmilliós magyarságról
Szép himnuszokat költöttek.

Közben persze úgy szép-csendesen
Megszálták a sok nagy hivatalt,
Sajtót, kultúrát, pénzt kézbe vettek
S basáskodott, ki hogy akart.

Magyarkodók urakká lettek
És megvetették mind a népet
Mikor aztán a kocka fordult,
Új hazájukban előléptek

S szidni, gúnyolni kezdték a magyart
Ők, az addigi — elnyomottak,

Nem kegyelmeztek meg magyarnak,
Élőnek épp úgy, mint a holtanak.

Igy termett a sok új hazafi,
Ki lenne talán még néhányfajta —
Ha egymásnak uszított népek
Közben át nem látnának rajta!

Nekünk csak magyar magyar kell,
Vér vérünkéből, hűséges, derék,
Nem olyan, aki népáruló
S épp úgy forog, mint a kerék.

MAGYAR SZÜLŐKNEK

Gyermeklelkekbe gyűlöletet
Ne oltsatok soha!
Aki gyűlöl, az nem lehet más,
Csak vak és ostoba!

Gyermeketeknek szüksége lesz
Szemére, eszére,
Hogy a pusztulás vaskarma őt
El ne kapja, érje!

Adjatok józan látást neki
Utra az életbe,
Hogy a tudást s erkölcsértéket
Szüntelen fejlessze!

Nyelvét tanulja megbecsülni
Magyar iskolában —
Érezze át: másként nem élhetünk,
Csak összefogásban!

Ne hagyjátok, hogy elámítsák
Szép mézes beszéddel,
Az életjogot ötöle is
Morzsákért vegyék el!

Ne hagyjátok, hogy romlott, fásult
Legyen ifjúsága —
Istenház és kultúrkör helyett
Kocsma a tanyája!

Ne hagyjátok, hogy a legények
Keze kést ragadjon:
Ifjúsága szent emlékéhez
Testvér-vér tapadjon!

Tanítsátok meg dicső ősök
Emlékét tisztelni
S hogy magyarságát nincsen oka
Sohase szégyellni,

Mert van mibennünk annyi érték,
Mint más nemzetekben —
Magyar szülők, legyünk boldogabbak
Derék gyermekekben!

ÉSZAK

Szent Pétervárnak hívták akkoron
A Néva mellett dermedező várost —
Sok házból nem szállt fel füst és korom —
Hol jártam benne, nem is tudnám már most.

Valahol künn magas kórház volt lakásunk,
Ott vártuk várván, hogy visznek haza —
Rokkant voltunk: létfonalunk laza —
És hetekig ott éheztünk, fáztunk.

Néha kimentünk: golyók röpködtek
Fejünk körül — a néptömeg rabolt,
A rablás tárgya olykor vodka volt —
De orosz bakák bajtársként köszöntek.

A villamos vitt minket is úgy ingyen,
Krumpliból kolbászt pénzért mi is kaptunk —
Még veszekedtek is sokszor miattunk:
Proletár földön hadifogoly nincsen.

Fáradt mosollyal mindent helyeseltünk —
Hisz haza visznek Szibéria helyett,
Ahol Kerenszky, ha marad, eltemet —
Ó mi örömmel szevedtünk, éheztünk!

Egy finn nyelvkönyvet kerestem magamnak:
Útvonalunk lesz ködösszép Finnország!
Északi testvér, meglátom szent orcád
S nálad érzem majd magamat szabadnak!

De a szabadság véres hó alól
Neked is akkor még ki se csirázott,
Akkor kezdtél csak kiűzni kozákokat
S hírt kaptunk harcról, robbanó hidakról.

Igy maradtál hát részemre vágy, álom
Az ezer tóval s mély testvériséggel,
Mely valósággá teszi, mit elképzelsz
Magyar népköltő szépet e világon!

Nem láthattalak meg, drága finn testvérek,
Kik önfeláldozón egymásért dolgoztok,
S demokráciátok, szocializmustok,
Hogy világ kövesse, már ma arra érett!

Nekem kelet, nem nyugat, észak az én példám.
Száz bajjal megküzdő, haladó testvérnép,
Amelynél csak közért végzett munka érték
S ha egyszer a sorsom még kegyesen néz rám,

Igaz népet látni elmegyek közétek,
Derék finn testvérek, ott messze északon,
Kikkel nem csak vérem, de a lelkem rokon,
Kikhez egyszer térben sodort közel végzet!

KISIPAROS BALLADÁJA

A gyár... a gyár ontja az árut,
Futószalag tép munkásideget —
A kicsiny műhely csöndes, elárvult.

A gép... a gép zúg éjjel-nappal,
Ma tíz gép, holnap száz és ezer —
Ki bánja, hogy él meg Kis Antal?

Vonat... vonat hozza a cipőt,
Olcsót, finomat, divatosszépét —
A műhely előtt már a gyom kinőtt.

A csizma nem kell, csak ha gumi,
A bakancs pedig, ha vízhatlan —
Szegény Kis Antal, menj már aludni!

Menne ő, menne, de gond nem hagyja,
A családnak nincs száraz kenyere,
S váltója van már a szlovák bankba'.

Kis Antal csak ül... semmibe mered...
Elmenne ő már utcát seperni,
Csak enni kapna az asszony, gyerek,

Csak a kis házat dobra ne vernék,
Hogy lenne, ahol fejük lehajtsák —
Könyörgi Isten nagy segedelmét.

De nincs mentség itt, hová a végzet
Sötét léptekkel egyszer megindult —
S egy nap Kis Antal mindennel végzett.

VÁLASZTHAT SZÉT

bennünket tíz határ,
Sorsunk egy lesz itt és oszthatatlan:
Közös sorsot vajúdik népeknek
Dunavölgyi katlan.

Ha pusztulunk, mind együtt veszünk el:
Gyülölködők, önző sovíniszták
És azok is, akik hitben, vágyban,
Akarásban tiszták.

Közös sorsot hirdet kis népének
Itt költő, ki szereti fajtáját,
Még ha rá a vakok népárulás
Vádját is kiáltják.

Farizeus nem lehet itt immár
Népsorsoknak hangos vezetője!
Eljött a kor: népsenyvedést le kell
Az élet, hogy győzze!

Nézzétek meg, bosszút csak az liheg,
Ki zavaros posványok halásza

És aki szent emberi szabadság
Gyászos sírját ássa!

Nézzétek meg, kis dunai népek,
Más népekre átkokat kik szórnak!
Kik nem tartják békés testvérsorsunk
Népükhöz méltónak!

Higgyétek el, nem próféták azok,
Nem szebb jövő hites hirnökei,
Nem jöttek el testvérség gátjait
Igaz tettel, hévvel ledönteni!

MINDEN NYELVEKNEK

törvénye vagyon

Amely törvény szent nemzeti vagyon
Minden nyelveken százados kincs, érték
Várja, hogy látó utódok megértsék.
Minden nyelveknek ős-zamata van,
Mely nélkül ember marad hontalan
S ha egyénsorsa talán jó is lenne,
Hatalmas-mély űr tátong mindig benne,
Mint azokban, kik tagadnak Teremtőt —
Az anyanyelv a te oszlopod és erőd!
Többi népek közt nemes öntudat,
Amely örökre kimér célt, utat!
Te nem érzed ezt s zsenge gyermeked
Idegen nyelvnek zsákmányul veted?
Kitéped lelke ősi gyökerét?

Meggyilkolod mély, népi érzetét?
Alacsonyrendű bábbá süllyeszted?
Testvér, hová lett lelked és eszed?
Ne nézz azokra, kik nyelvet cseréltek,
Hogy megmentésék azt, ami úri élet!
Nézzetek körül: nincs becsületük
S megvetik őket, mint undok tetűt!
Hogy becsülhetnék meg őket azok,
Kik vívtak saját nyelvükért harcot?
Hatcot, keményet, hévvel összefogva —
Egy nép nyelv nélkül nem nemzet, de szolgál!

ERDÉLYI MAGYAROK

Egy papotokról olvastam búcsúzózt,
Ki megmentője volt vidékének:
Szövetkezetek sorát hozta létre,
A tettemberek nemes lázát élte
S erői harmincöt évvel elégték.

Én képzeletben magam előtt látom
Ezt a lobogó, lángoló papot
Mint okosítja, műveli a népet,
Elébük tár jót, hasznosat, szépet
S kitárulnak a viskó-ablakok.

Kitárulnak a viskókon az ajtók,
Beragyog rajtuk tudásfény és jobblét —

Nehézsorsu, bús erdélyi testvérek,
A nagy csapások, miket rátok mérnek,
Szülnek nektek sok oly apostolt még!

Oly nép vagytok ti, székely és magyar,
Kit vesszőző sors el nem söpörhet,
Csak felemelhet testvéri egységbe
S lesztek Erdélynek bölcs, alkotó népe,
Mit hatalom meg sohase törhet!

Idők rostáján ti ki nem hullhattok,
Fiaitoké szent testvérség lángja
S ha el nem veszik azt a pusztá létet,
Ami sokban már egy-egy fényszövetnek,
Fároszként gyúlnak ki az éjszakába!

KIVÁNDORLÓK

Nyílt szemükben nincs aggodalom,
Mint a szomszédba, világgá úgy mennek —
Rabjai máris nagy ismeretlennek.
Búcsújuk rövid, szinte katonás,
Könnye, sírása annak van csupán,
Aki rohanna a vonat után.

Így megszokta már ez a mi népünk,
Hogy eltávozzék, ha szűk kenyér
S menjen, ameddig kis pénze elér.
Így szökik innen jó ötven éve,
Ahogy feltárult nagy Amerika,

Amely a zsellért, kisembert szívta.
Aztán jöttek a vérzivatarok —
Szibéria és olasz meg más földek
S csak nem kaptak, mit vártak volna, földet.
Minden határt el hiába zártak,
Népünk tovább is új hazát keres —
Hej, nehéz sorsnak lázverése ez!
Ha összehoznák, ami kell az útra
S bővebben adnák az útlevelet,
Megindulnának tán százezerek!

Elnézem őket, a kivándorlókat,
Ahogy ott ülnek szótlan-csendesen
S tekintetüket, szavukat lesem.
Tán mégis felgyúl bennük a harag,
Hogy a föld, melyen küzdtek, szenvedtek,
Melyen reméltek, hittek és szerettek,
Kebőlből őket messze kiveti —
De csak hallgattak, nem volt egy szavuk,
Néha néztek egy rohanó falut
S rétek tükröztek szemük bogarán —
Míg egyszer aztán egyik megszólalt:
Most már küldhetünk vissza egy sóhajt!
Elhagytuk, íme, a Boldog-folyót,
Ki tudja, látjuk-e még valaha,
Nem nyel el a tenger-víz vagy Kanada?
A kemény fejek két kézbe hulltak,
Szemét mindegyik a földre levágta —
Szívüket gyászos bánatféreg rágta.
Eltűnt a büszke önbizalom,
Amit a lelkük otthon úgy felöltött,
Megremegett sok komorló szemöldök...

MAGYAR HISTÓRIÁS ÉNEK

1937-BEN

Köröttünk romban a régi világ,
Vannak, kik hiszik, még feltámaszthatják:
Barbárságoknak sok-sok omló falát
Korhadt gerendák sorával megtartják.

Vannak, kik játsszák torz paródiáját
Annak, mi egykor állott büszke lábon —
Nem látják, milljó s milljó halott árán
Jutottunk túl mi zsarnok császárságon!

Nem látják, Kossuth s Petőfi eszméi
És akaratuk parancs ma minékünk:
Békés haladás, élet a mi célunk,
Testvérnépekkel kell egységre lépünk!

Hogy e népek tán meg se hallanak
S felettük szintén táncol multak árnya?
Mit jelenthet ez, amikor Istenünk
Eszmék fényében néz rá a világra?

Mit jelenthet ez, mikor nincs megállás,
Takarításra várnak a romok
S érezzük, tudjuk, hogy nem a halállal,
Élettel vagyunk mi még rokonok!

AMI ÉLTETETT...

Móricz Zsigmondnak küldöm

Túl nagyot mondtál, valaha rólam:
Legnagyobb élő költő én voltam,
Szociális és magyar Teneked.
Kitűnő költő — jelentetted ki,
De ezt szinte nem hallotta senki
S én is éltem már egyénéletem.

Másról ha így szólsz, törtet könyökkel,
Lantja, ha száraz, újra kizöldell
És a gög hegyén imádja magát —
Én meg csak mentem kis célok után
Őrlő robotok porfelhős útján
S védtem bús földünk nagy-nagy igazát.

Nem fájt mint költőt hogy elfeledtek,
Nagy gyötrelmek meg csak néha leptek:
Az én lelkem nem szárnyal már soha?
Leszek mint költő derékbatorított,
Elboritanak feledés-rögök,
Enyém is lesz sok elődöm sorsa?

De Rád gondoltam, testvérszavadra
És mentem tovább robotutamra,
Csak hadd harsogjon a mások neve!
Küzdés, gond mélyít lelket igazán —
Szenvedésország: ez az én hazám
S könnypatakokkal van földje tele.

Ha Te megláttál, nagy magyar zseni,
Lelkem vulkánja meg fog rengeni
S száz gátat áttör az érzésfolyó!
Ömölni fog a gondolat-láva
S lángigazságok áradatába'
Fürdik meg egyszer ez a sárgolyó!

APÁM APJA

Apám apja negyvennyolcas volt.
Tizenennyolcéves és tizedes —
Úgy ment a harcba saját ruhában
És csak fején volt sipka, veres.

A kozákra Munkácsnál vártak
S mikor jött a szabadság vége,
Tizenkétévi komisz sorra
Üldözte őt császár pribékje.

Hált erdőben, mocsárban, mezőn,
Belebújt a szénaboglyába —
Mellette furta át a szénát
Vasasnémet hosszú villája.

Öreg volt már, hogy ezt beszélte,
Én meg gimnazista diák —
Úgy örült, hogy megsegítette
A jó Isten az ő fiát.

Beszélt, beszélt, de láttam rajta,
Hogy a világtól idegen,
Őt már csak evés érdekelte
S hogy szájában pipa legyen.

Idestova nyolcvan év terhe
Magas termetét jól megnyomta.
De még látszott, hogy a mázsákat
Hajdan Kinizsiként dobta.

Túlélte két derék leányát,
Apám maradt egy gyermeke,
A múltjából csak negyvennyolcat
S a bujdosását emlegette.

Örült az apám kis házának,
Istállónak, tehénnek, kertnek
Mint aki nem élt magáéban,
Aki lábat seholse vet meg.

Nagyanyámról lett vón kis földje,
De azzal sokat nem törődött.
Gelénesi rokonok túrják,
Ahogy túrták a jobbágyösök.

A pár holdat apám is hagyta,
Elveszett, mint anyám öröke —
És egyszer aztán a nagyapám
Elköltözött tőlünk örökre.

Kivitték ócska temetőbe,
Sírja, mint élte jeltelen —
Csodálkozik most bizton azon,
Hogy én őt megénekelem.

LELKIISMERET

Szigorúbb bírót itt nem találnék,
Ki ítél tettek s tettcsírák felett.
Kin nincsen homály és nincsen árnyék,
Mint minő te vagy: lelkiismeret.

Megmutatsz mindent, amit vétkezem,
Mit nem láthatnak soha emberek
És vádat emelsz mindig ellenem,
Ha szavad szerint élni nem merek.

De őket, őket mért nem üldözöd,
Kiknek más élte, létjoga semmi?
Vagy reszketnek ők szuronyok között
S percig sem tudnak nyugton pihenni?
Elvégezed te, mit gyáva szolgák
Szava és karja megtenni nem mer?
Lelkiismeret üzz, vádolj tovább:
Istenszavadtól tisztul az ember!

ÉVFORDULÓ

(1922—1937)

Tizenöt éve — ki voltál Te akkor?
Tizenhétéves víg, pajzán kislány,
Kinek az élet mindent tálcán adott:
Éjjeli zenét s hő imádatot.

Tizenöt éve — ki voltam én akkor?
Zord életcsúcson didergő lélek,
Kit kínzot, gyötört rideg egyedüllét
S napjaim távol Rend verseit szülték.

Te voltál vad kor szent oázisa,
Édes kacagás, dévaj, játszi kedv,
Én vándor voltam, halálösszomjas —
Ó hogy látom már, Teremtőnk volt az,
Ki áldó kézzel hozzád vezetett,
Mind ahogy mindig rajtunk két keze
Jóban és rosszban-bajban egyaránt —
Ő adta nekünk kicsink kacaját,
Adott lélekben egybeforradást,
E romlott korban hűséges szerelmet,
Célt, szerénységet, jóra törekvést —
Mély hálát adok, Teremtőnk, ezért!

Rám is gőzölög korunk mocsara,
 Ifjúi kezem fegyvert is fogott —
 Vajon nem sírt fel testvér jajsza,
 Amikor ujjam ravaszt lenyomott?
 Hiú is voltam, kis célra törő,
 Homoktalajra ráépítettem
 S pazaroltam, mi teremőerő
 Oly könnyelműen, hogy hihetetlen.
 Én nem adhattam, mire esdve vágytam,
 Kis családomnak nyugodt életet —
 Vergődünk ma is válság hullámában,
 Mert ott csaptak be, hol csak lehetett.
 Ó voltak s vannak hozzánk nagyon jók is —
 Isten, valaha visszaadhatom?
 Kérlek, e Földről magadhoz ne szólíts,
 Amíg hálámat le nem róhatom!
 Add nekem, Uram, a teljes tisztulást,
 Gyarlóságoktól ments, ó ments meg engem!
 Add, érjek meg itt lelki megújulást —
 Szebb kor ózonát, ó engedd élveznem!

KIADATLAN VERSEIBÖL (1937—1938)

ÉN NEM LÁTOM

az új nemzedéket,

Amely itt nőtt kisebbségi sorsban —

Egy -két író, tanár, ki dolgozik, —

De az ifjak száza-ezre hol van?

Nem nyomták mély erkölcsi értékek

Bélyegüket magyar közéletre —

Hej, a népünk szomorú, gondterhes,

Mindig olyan, mintha csak temetne!

Hol vannak az egeket döngetők,

Népjobbsorsért nyomorra is készek?

Elszürkültek s most örülnek, ha van

Számukra egy csöndes, meleg fészek?

Nem népért, de népből vágnak élni

S átvették, mi rossz volt az apákban?

Sok bomlasztja s elhagyja a népet,

Mert lencsét kap kisebb-nagyobb tálban?

Én nem látom az új nemzedéket —

Régiből is csak keveset látok,

Aki hévvel ingathatatlanul

Építeni akar szebb világot.

Pedig munka volna itt tömérdek,

Szervezetlen, hull, kallódik népünk —
Panasz, jaj és szellemi sötétség
Keserít el, bármerre is lépünk.

Közéletünk csak szavaktól hangos,
Kevés a tett, amely ment és emel —
Értékeink, fogjatok össze már
Áldozatos, teremtő lélekkel!
Mit számít az, ki idős, fiatal —
Az idősebb, sokszor alaposabb
Mibennünk így a testvérség vágya
Tettek nélkül elrothad, elposhad.

Mi egy vagyunk. Egyé kell, hogy legyünk
Mindenkit átfogó szervezéssel —
Ifjú, öreg egyaránt felelős
Mindenkiért, ki nyomorban vész el,
A gyermekért, koldus tömegekért
Öregjeink emberibb sorsáért —
Lássuk meg már, célja van Istennek
Azzal, hogy ily nemzetsorsot ránk mért!

ESZE TAMÁS ÜKUNOKÁJÁRÓL ÍROM...

Hová lettél, Esze Tamás?
Porladsz te is, mint elődöd
A tarpai temetőben —

Sírod is tán rég beömlött?
Tán már csak én emlékszem rád,
Kit te akkor meg se láttál,
Hogy Beregszász utca-terén
Vállra omló hajjal jártál?
Megnéztek ott mind a népek,
Te pedig csak büszkén mentél —
Daliás, kemény termeted
Még büszkébb volt két szemednél
Hiszen egyenes őőd volt
Esze Tamás, a nagy, bátor,
Aki Rákócziért üzent
Beregszásznak piacáról,
Szűzmáriás zászlót bontott,
Zsarnokokkal hadba szállott,
Hogy vesszenek a vérszopók
S kivívja a szabadságot!
Jó kuruc volt Esze Tamás,
Jó kuruc volt Tarpa népe —
Tán szikrát is hányt patkója.
Oly kemény volt minden lépte.
Tekintete észet sugárzott,
Öntudatot, bölcsességet —
Hej, kurucok sok utóda.
Nem magyar, ki nem emeli
Testvéreként fel ezt a népet!

LATORICA! ... LATORICA!

Magyar falu, ruszin falu
Hány van a szegény Beregben
Síkon, hegyen, rengetegben,
Amely éjjel-nappal átkoz:
Latorica, Latorica!

Itt a legelőt vetted el,
A nép gallyat hol se szedhet,
Gombát, málnát fizetteted,
Földet nem adsz, élni nem hagysz,
Latorica, Latorica!

Erdőidet puska őrzi,
Hullt már vére sok embernek,
Kiket Isten azzal vert meg,
Hogy rongy gallyat szedjen tőled,
Latorica, Latorica!

Magyar falu, ruszin falu
Hány fuldoklik levegőtlen,
Mert a földön, az erdőben
Te vagy az úr, rideg, nagy úr,
Latorica, Latorica!

Hej, dicső Rákóczi óta
Idegené itt ez a táj,
Aki nem érti meg, ha fáj,
De így nem szenvedtünk soha —
Latorica, Latorica!

Svájci urak, demokraták,
Lehet, odahaza Svájcban,
De miattuk itten gyászban
Szegény népek szíve-lelke —
Latorica, Latorica!

Éhes a nép, senyved, pusztul,
A holnapot meg ki éri?
Létjogért fel itt, ki férfi
S mit Habsburgok eloroztak,
Földet, erdőt és dombokat:
Az életet vissza, vissza,
Latorica, Latorica!

IMA A FELSZABADULÁS ELŐTT

Add Uram, hogy én minden bűntől tisztán
Léphessek át a nemzetszabadságba
S ami tehetség, testvérség bennem van,
Mind felhasználjam népünk szent javára:
Add, a hazánkban úgy munkálkodhassak,
Hogy sok-sok sebet meg-begyógyíthassak!

Én nem mondhatom, hogy bűntelen vagyok —
Jaj mit tehettem, mindent meg nem tettem!
Önző, kis célok ködös fellegei
Lebegtek hosszú évekig felettem
Én küzdöttem is népünkért tollammal,
Közte nem jártam falvakon, tanyán —

Nem segitettem úgy, mint kellett volna
Sinylő gyermekeken, sinylődő anyán!

Jaj, csak szenvedés tisztíthat meg embert,
Csak nagy szenvedés tisztíthat meg népet —
Add Uram, hogy a nemzetszabadságba
Én megtisztulva, tetterősen lépjek
S népünk is, melyet gyötört kisebbség-sors,
Melyet elnyomó pribék-had gyalázott,
Tisztult lélekkel, áldozatra készen
Fogadja be a nemzetszabadságot!

Ne legyen köztünk önző, gyáva egy se,
Se ki munkából kivonja magát!
El ne feledjük: szabad testvérekkel
Megvetjük új évezred alapját,
Hogy a testvéri, öntudatos népet
Erőszak soha többé szét ne tépje —
Add Uram, legyen Duna-Tisza közén
Az emberek közt boldogság és béke!

TAVASZKÖSZÖNTŐ 1938-BAN

Megértük hát az új rügyeket,
A melegfényű tavasz-napokat
S még felettünk a bombavető
Nem zúgnak és halált nem dobnak.
Még utcára szabad kimennem,
Láthatok ifjút, gyermeket —

Akár neki is vághatnak még
Zöld mezőknek, kék hegyeknek.
Egyénsorsunk össze se omlott,
Tartjuk, védjük magunkat bajjal.
Ki testében beteg közülünk,
Munkával még bírja és jajjal.
Igaz, a tél hasztalan ment el,
Népünkért legfeljebb, ha írtam.
Az irodánkban most már megint
Több nyomtatott s írott papír van.
Nagy esemény: kislányunk olvas,
Magától von össze betűket —
Édes vígsága, kacagása
Hej, sok borút és gondot szüntet.
Feledtetí, hogy nagy álmaim
Még mindig csak vágyak és álmok:
Nem ébreszthettem testvérségre
A göggel vert magyar világot!
Gyermekekkel jó vigadozni,
Perceken át tréfálunk, játszunk —
Rádióban százféle zene —
Ki hallaná meg a sírásunk?
Ki hallott meg egy magyar panaszt?
Ki segített koldus-milliókon?
Ki botránkozott léha-gonoszon
S örvendezett tisztákon-jókon?

Tehát tavasz van, újra tavasz,
Kankalin, rügyek, napsugár, meleg —
S még van pillanat, sőt óra is,
Mikor rémség ránk nem mered,
Mikor agy és szív is feled...

ZÁRÓÉNEK

Elbúcsúzom ismét a verstől,
Amit talán magamnak zengek —
Nem olyak ezek, mint testvéreik,
Melyeknek kemény hangjainál
Csapatok s pártok menettelnek.

Ma, ki léterős, tettláztól ég,
Kegyetlen, elnyom, törtet, büntet —
A költő ma csak imádkozhat:
— Atyánk, atyánk, a tisztult korért
Bocsásd meg száz szörnyű bűnünket!

A költő nem lehet lobogó
Egyetlen harcos tábor élén:
Mi minden jajt, könnyet megérzünk
És jaj, látjuk, mincs itt diadal
Csak emberek könnyén és vérén!

Elbúcsúzom ismét a verstől —
Ó verseim, fehér galambok,
Repüljetek be oly szívekbe,
Kiket a kor vad télvihara
Szebb jövőre Noékul hagyott!

Repüljetek népünk szívébe,
Testvérségtettet ébresszetek
S hirdessétek, hogy vihar múltán,
Igazságos, testvéri rendben
Győzni fog a szent, áldott szeretet!

Vágyott emberhez méltó kor után

A méltatlanul elfelejtett költők közé tartozik Simon Menyhért, szűkebb patriánk szülötte.

Az a nép s az föld, melyet annyira szeretett, s ahol nemcsak verseivel, cikkeivel, hanem tetteivel is küzdött az itt élő magyarság sorsáért: elfelejtette.

A trianoni békediktátum után ott van azoknak a sorában, akik felemelték szavukat a magyarság mellett. A "Hitetlenek testvérisége" (1922) c. verseskötete az itt, immár kisebbségben élő magyarság első szembe-sülése sorsával.

Elmehetett volna, Magyarországon több esélye volt az érvényesülésre. Nem tette, maradt, vállalta a létbizonytalanságot, a kisebbségi sorsot, népével együtt. Tette ezt tudatosan, hisz azt vallotta, hogy a költőnek szent kötelessége népével együtt élni.

Fiatalon távozott az élők sorából, mindössze ötvenöt évesen. Nem tartozott a termékeny írók közé, mindössze hat kötetnyi verse jelent meg. Életműkötete a mai napig várat magára.

A sors sok megpróbáltatás elé állítja: front, hadifogság, súlyos betegség, cseh uralom, börtön, háború, ismét börtön.

A hivatalos irodalomkritika kikiáltja irredentának, versei több mint ötven éve nem jelentek meg nyomtatásban.

Gondolkodása, nézete lehetett más, de rólunk és nekünk írt.

Szülei a bátyúi temetőben nyugszanak, sírjaikat akkor is gondozták a jó ismerősök, amikor szeretteiket határ választotta el tőlük.

Simon Menyhért 1897. június 7-én született Bátyúban. Édesapja, id. Simon Menyhért /1869—1943/ vasutas, édesanyja /1871—1959/ háztartásbeli. Romantikus nagy szerelem volt az övék. Az id. Simon Menyhért korán árvaságra jutott, rokonoknál nevelkedett, akik mostohán bántak vele. Tákoson szolgálégény a közép-birtokos Balog családnál, akik nem nézték jó szemmel a fiatalok szerelmét s házasságukról hallani se akartak. A fiatalok megszöktek és Bátyúban telepedtek le, itt házasodtak össze, itt kezdtek új életet. Nem volt semmijük, csak egymás szeretete és tisztelete.

Három gyermekkel áldotta meg az Isten őket: Sára, Menyhért, Ida.

Sára fiatalon meghalt számarköhögésben. Menyhért nagyon értelmes kisfiú volt. Ötévesen már iskolába járt. Emiatt gimnáziumba csak az ötödik elemi után vették fel. Az első volt ebben a kis faluban, aki tovább tanult. A falusi gyerekek közt nőtt fel, együtt játszott velük, nyáron barangolt a határban.

A híres Beregszászi Gimnázium jeles tanulója, 1915-ben leérettségizik. Első verse a Pesti Napló 1915. január 15-i számában jelenik meg.

Érettségi után frontszolgálatra jelentkezik. Az orosz harctérre vezénylik. 1916-ban fogságba kerül. Itt tanul meg oroszul és ismerkedik meg a szocializmus eszméivel. Megbetegszik s mint csere-hadifogolytízt

kerül haza, nagybetegen. A gondos szülői ápolásnak és az orvosok segítségének köszönhetően meggyógyult.

1921-ben a Kassai Újság szerkesztője lett. Itt jelenik meg 1922-ben a Pallas Kiadónál az első verseskötete: "Hitetlenek testvérisége" címmel. Száz számozott példány készült belőle. A kötet címét a bevezető vers adja. Két ciklusból áll: "Hitetlenek testvérisége", melyben 23 vers van, és "Ha találkoznék a nővel" c. rész, amely 13 verset tartalmaz. A kötetről Kassák Lajos a Bécsi Magyar Újságban így írt: "A "Hitetlenek testvérisége" című könyv a jövő hangjának a lényegét hozta magával."

Keller Imre a Kassai Magyar Munkásban pedig ezt írta: "Simon Menyhért korát megtagadó érettséggel, komolysággal és beérkezettséggel foglalkozik gyötrődő életünk problémáival, a ma elégedetlen kitöréseivel és gyilkos kinlódásaival".

A kötet arra szólít, hogy "a világégésben pernyévé perzselt földgömbön új világot kell építeni; dolgozni és építeni új rendet és új társadalmat a szeretet talapzatán".

Gyárakat, mezőt, bányákat festenék.

És iskolákat, színházat, könyvtárt,

Bennük, közöttük, felettük,

Úton, utcákon, repülőgépen, hajón, vasúton

Embereket, gyermekeket, felnőtteket, aggokat.

Arcukon lét-,munka és egymásszeretés.

Megértés, részvétel és mosoly, mosoly...

/Szimbólumot ilyet festenék/

Még 1922-ben napvilágot lát: "Emberhez-Szent-Utunk" c. kötete a munkácsi Művészi Club kiadásában a Grosz-testvérek Könyvnyomdájában. A kötetet bevezető vers cím nélküli s a nagybetűs Emberért emel szót:

Ne legyen megállás, sem csepp pihenő,
Legjobb-magunkat Emberért harcba.

A kötet 63 verset tartalmaz, közte a "Verhovinai testvéreknek" címűt, melyben testvéreinek vallja az itt élő népeket:

Testvéreim,
Akár ruszin, akár zsidó, akár magyar,
Akár sváb nyelven
Panaszkodtok, káromkodtok, zugolódtok,
Testvéteim mind-mind,...

A kötetnek több versében a szegények, az elhagyottak, a társadalom perifériájára szorultak mellé áll, az elesett kisemberről ír.

Az Emberhez-Szent-Utunk című vers zárja a kötetet:

A Rend Embere: íme a Cél!
Belátók legyünk s erős, mint acél!

A Pázmány Péter Tudományegyetemen szerez jogi doktorátust 1923. október 6-án.

1924-ben lát napvilágot Munkácson "Szivet, csak szivet!" c. kötete. A címadó vers vallásos tematikája

végigvonul a köteten. Így könyörög a szebb és jobb jövőért:

Ó, küldd el rólunk a ma nyomorát!
Ó, semmisíts meg gyűlöletet, átkot!
Atyánk, ha soha, most tegyél csodát!

A kötet versei között többnek életrajzi vonatkozásai is vannak: szüleiről, iskolájáról ír (Költői életrajzom), lágeri élményeit eleveníti fel (Én is voltam élő roncs):

Hét nagy orosz kórházon át
Vöröskereszt hazahozatott.
Igy váltódtam fogságból
Igy váltódtam meg harctértől.

1927-ben újabb verseskötettel jelentkezik: "Életünk lényege" címmel, melyet Munkácson Welber Sándor könyvnyomdája adott ki. A kötet hatvan verset tartalmaz. Témaköre: a társadalom elszegényedése, a testvériség, a barátság, az összefogás.

A "Magyar Testvérekhez szólok" c. versében Kosuthra, Széchenyire, Petőfire emlékezik. Első soraiban büszkén sorolja nemzeti erényeinket:

Magyar testvérek,
Nem vagyunk mi mögötte
Egyetlen népnek sem
Eszmények szeretetében,
Igazságért harcolni tudásban,
Tetterőben, munkakedvben,
Tehetségben, tudásvágyban!

Munkácsi újságíróskodása idején ismerkedett meg Kéry Ilonával, aki 1931-ben a felesége lett. Házasságukból két lány született: Erika (1932) és Éva (1940—1965).

1932-ben megalapítja és együtt szerkeszti Darkó Istvánnal a Magyar Írás című folyóiratot. 1932-ben szervezi meg a Kárpáti Hiradó c. lap kiadását, melynek főszerkesztője.

“A Kárpáti Hiradó Podkarpatszka Rusz elnyomott őslakosságánakjogaiért küzdő, demokratikus, független politikai-gazdasági-társadalmi lap. Célja: Podkarpatszka Rusz gazdasági, kulturális, politikai felemelése a népjogok, az igazság jegyében. Megjelenik minden szerdán, pénteken és vasárnap.” — olvassuk a lap címodalán. A szerkesztőség Munkácson Körösvég ut 33 szám alatt (ma Béke u. 61) volt.

“Az udvarban volt a nyomda, ahol nagyapám mézeskalácsos műhelyei voltak. Többször volt vendégünk Móricz Zsigmond, Kassák Lajos, Tamási Áron. Ortutay Gyula segítette édesapámat a lap szerkesztésében” — emlékezik Simon Menyhéltre, a munkácsi lapszerkesztőre lánya, Simon Erika.

“Nagybátyám a csehek alatt mindig a magyarság mellett emelte fel a szavát, jelen volt a politikai életben. Jó kapcsolatai voltak a magyarság-szervezetekkel, az anyaországgal, gyakran járt fel Budapestre. Politikusi tevékenységének voltak szomorú pillanatai is. A csehek többször elkobozták az általa szerkesztett újságot, őt pedig bebörtönözték” — emlékszik nagybátyjára, Simon Menyhéltre Helle Ivánné szül. Vékássy Emese.

1927 után elhallgatott. Miért? Erre sajnos nem tudjuk a választ. 1937-ben jelentkezik újra (Munkácson) csaknem egyszerre két kötetten: "Kisebbségi ének" és "Testvéreknek üzenem".

A "Kisebbségi ének" verseinek kétharmada a kisebbségi életről, az itt élő magyarságról szól. A versekkel a mának is üzent. Simon Menyhért a kisebbségbe sodródott kárpátaljai magyarság első költője. A legszebbek azok a versei, melyekben a kisebbségi életet mutatja be, a kisebbség túlélési programját fogalmazza meg. Népünk c. versében a valódi kisebbségi demokráciát vázolja fel. A kötetben hangot ad: az egykézés ijesztő képének, a Duna-medence fel-felbukkanó kérdőjeleinek (Választhat szét, Az Ipoly völgyén, Kisebbségi kulturmunkás, Szárazság).

Az itt élő magyarság küzdelmeiről, sorsáról ír. Olvasva Tompa Mihálynak azok a versei jutnak eszünkbe, melyeket a szabadságharc bukása után írt. A kötet címadó versében az elkeseredés és a bizakodás hangja csendül.

Zúg sötét vihara megpróbáltatásnak,
Fájnak, égnek, marnak újabb s újabb sebek,
De ha a teremő testvérmagyarrá vált,
Minden magyaroknak ajka áldást rebeg!

A Munkács c. vers hős csaták emlékét idézi, de sorában az elveszés gondolata is ott lebeg:

Derék magyaroknak porai hamvadnak
Latorca mentén, völgyön és dombokon —
Ki nem él, talán jobb is annak.

Nem érzi sajnón mint sorvadunk, veszünk
S közben — Teremtőnk, ne vedd tőlünk zokon —
Nótázva visszük a magyar keresztünk.

A kötetből öt verset, néhány versszakot és verssort
törölt a korabeli cenzura.

A "Testvéreknek üzenem" c. kötete is Munkácson
jelent meg 1937-ben. 90 verset tartalmaz. A Bölcső
című egyúttal a költő végrendelete is:

Fejfámra rá meg ezt véssek csupán:
Vágyott emberhez méltó kor után.

Az Észak című versében hadifogságának szomorú
emléke elevenedik meg. Finn testvéreire büszkén gon-
dol:

Nem láthattalak meg drága finn testvérek,
Kik önfeláldozón egymásért dolgoztok.

Kisebbségek c. versében az Európában kisebbségben
élő népekért emeli fel szavát:

Van mibelőlünk negyven millió,
Van miköztünk nép negyvenféle.
S mind panaszkodik, vádol, jogot kérve,
Egyenlő jogot, munkát, kenyeret,
Most nélkül csak pusztulni lehet.

Apám c. versében 48-as honvédtizedes nagyapjának
állít emléket.

1938-ban, az anyaországhoz csatlolás után áthelyezik Ungvárra. Szórványgondozó lett, majd tanügyi főtanácsos. Egyre kevesebbet ír.

1944 őszén besorozzák katonának és egy szerelvénnyel elindítják Nyugat-felé. Felesége és két lánya Budapestre menekül.

“Először édesapám húgánál /Simon Ida/ húztuk meg magunkat, később albérletet szerzett édesanyám Budán. Nemsokára megjött édesapám is. A Balatonnál lelépett a katonavonatról, szerencsére nem vették észre. Karácsonykor megkezdődött Budapest ostroma. A vár alatt laktunk, ahol folytak a harcok, s mi a pincében húztuk meg magunkat. Tamási Áron az ostrom alatt bújkálva, életét kockáztatva, jött el hozzánk megtudni, hogy mi van velünk. A pincébe egy orosz ezredes jött be, aki a Moszkvai Zeneakadémia tanára volt. Jó kapcsolatba került édesapámmal, sokat segített bennünket élelemmel” — emlékszik Simon Erika.

Mivel Simon Menyhért jól beszélt oroszul, tolmácsként alkalmazták.

Megmaradt az az okirat, amelyet Budapest közigazgatási kirendeltsége adott ki 1945. március 5-én:

“Igazolvány

A vörös hadsereg parancsnokságától nyert felhatalmazás alapján igazolom, hogy

dr. Simon Menyhért

a budai polgármesteri hivatalnál önkéntes munkavállalás keretében közmunkán dolgozik, mint tolmács, ott nem nélkülözhető, ezért más munkára nem vihető el.”

Kevest tudunk további életéről. Az ostrom utáni időszakról részben lánya, Simon Erika és unokahúga, Helle Ivánné visszaemlékezése igazít el bennünket.

“Amikor az ostromnak vége lett, nagybátyám orosz tudása igen hasznosnak bizonyult, tolmácsolt, fordított majd később tanított. Az élet megindult, majd 1945 nyarán az utcán sétálgatva szembetalálkozott egy munkácsi férfival, aki elkezdett kiabálni: “Fogják meg, itt jön Simon Menyhért, a nagy fasiszta!”. Akkoriban ennyi elég volt, hogy valakit letartóztassanak, bebörtönözzenek. Bevitték az Andrássy ut 60-ba, megtört emberként került haza. Soha nem beszélt róla, mi történt vele a börtönben” —emlékszik Helle Ivánné.

1948. augusztus 31-én Ortutay Gyula Magyarország vallás- és közoktatásügyi minisztere kinevezte tanügyi főtanácsosnak. Nem tudjuk miért, de erről a posztról is távoznia kellett. Általánosiskolai orosz tanár lett. 1952-ben a Tankönyvkiadó Vállalat alkalmazza fordítóként.

1950-ben megbetegszik skarlátban, 1951-ben elkezdődnek gyomorpanaszai. Megműtik, a diagnózis: rák. 1952. november 7-re viradó éjjel meghalt. Sírjánál a közeli barátok, a rokonság, a család gyászolt. Örök álmát a Farkasréti temetőben alussza.

Vágya nem vált valóra: a testvériség, a béke, a népszavazás, az Európai Egyesült Államok, az emberek egymás iránti szeretete, megbecsülése, tisztelete, a kisebbségi jogok még ma is csak álom.

Mellőzésének egyik oka, hogy nézetei, versei és cikkei nem harmonizáltak az ideológiával. Kit érdekelt

és érdekel ma is a kisebbségi kérdés, ha beszéltek és beszélnek is róla gyakorlatilag semmi sem történik.

Birtokunkban van több mint ötven eddig meg nem jelent verse. Cikkei közül sajnos mindössze néhány áll rendelkezésünkre. Ez a kérdés még további kutatást igényelne. A családi hagyaték nagyobb része a háború alatt elpusztult. Versei közül több még ma is aktuális, hisz az anyanyelvi oktatás és kisebbségi lét mellett emeli fel a szavát.

Simon Menyhért ötven éve elfelejtett költőnk. Hosszú évek után, 1995 szeptember 17-én megtört a jég: emléktáblát avattunk bátyúi szülőházán. Rajta a következő felírás olvasható:

E házban született

1897. június 7-én

Simon Menyhért

költő

1995.

A költő végre hazatért.

Bagu Balázs

Jegyzetek

MŰVEI

1. Simon Menyhért: "Hitetlenek testvérisége", Pallas, Kosice 1922.

2. Simon Menyhért: "Emberhez-szent-utunk", Munkács, Művész Club, 1922.

3. Simon Menyhért: "Szivet, csak szivet", Munkács, 1924.

4. Simon Menyhért: "Életünk lényege", Munkács, Welber Sándor Könyvnyomdája, 1927.

5. Simon Menyhért: "Kisebbségi ének", Munkács, Kazinczy Könyv-és Lapkiadó Szövetkezet, Tarnalja kiadása, 1937.

6. Simon Menyhért: "Testvéreknek üzenem", Welber Nyomda, Munkács, 1937.

7. Kisebbségi ének a beregi rónán. Kárpátaljai írók antológiája 1919—1944. Összeállította Váradi-Sternberg János és Dupka György, Ungvár-Budapest, 1992.

CIKKEK

1. Bagu Balázs: "Köztünk élt, rólunk írt", Kalendárium 92, Ungvár 1991, 57 old.

2. Bagu Balázs: "Emléktábla — avatás Bátyúban", Kárpáti Igaz Szó, 1995. szept. 28.

3. Bagu Balázs: "A költő hazatér", Beregi Hírlap, 1995. október 7.

4. Bagu Balázs: "A költő hazatért", Kalendárium 97, Ungvár 1996, 140-141 old.

5. Bagu Balázs: "Vágyott emberhez méltó kor után". A költő születésének 100. évfordulójára, Kárpáti Igaz Szó, 1997. április 10.

6. Belyei László: "Simon Menyhért versei", Magyar Minerva, 1938. február 15, 15-16 oldal.

7. Csanda Sándor: "Első nemzedék", Bratislava, Madách Kiadó, 1982.

8. Fábry Zoltán: "Életünk lényege" (Simon Menyhért új verseskötete) A Reggel, 1927. július 3. 151. szám.

9. Fábry Zoltán: "Kúria, kvartett, kultúra". Adalékok a csehszlovákiai magyar kultúra első fejezetéhez 1919—1938, Bratislava, 1964.

10. Holló Ernő: "S.M." Magyar Út, 1937.

11. Ják Sándor: "Testvéreimnek üzenem", Tátra, 1938, 9. szám, 322 oldal.

12. Keresztyén Balázs: Irodalmi barangolások a Kárpátok alján, Ungvár, Intermix Kiadó, 1993., 122. oldal.

13. Keresztyén Balázs: "Simon Menyhért" Magyar művelődési hagyományok kárpátaljai lexikona, Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 1995, 311-312. oldal.

14. Komlós Aladár: Szlovenszkói költők, Génus, 1924.

15. Narancsik Imre: "Simon Menyhért versei", Magyar Írás, 1937, 658-659 oldal.

16. S Benedek András: "Magyar irodalom a két világháború között (Kárpáti Kalendárium Irodalmi Melléklete) 1971, Uzshorod.

Tartalom

HITETLENEK TESTVÉRISÉGE 5

Hitetlenek testvérisége 5

Pazar Fő-utcán csavargok 5

Ma nem is lehetek: költő 6

Rapport a lelkiismeretünknek 7

Minden harag nélkül nézek 8

Tolsztoj emléke megkísértett 8

EMBERHEZ-SZENT-UTUNK 10

Utódokhoz 10

Ember-testvérséget 10

Verhovinai testvéreinknek 11

Hitetlenek zsoltára 13

Öreg utcaseprők 14

SZIVET, CSAK SZIVET! 16

Költői önéletrajzom 16

Szivet, csak szivet 17

Levél New Yorkba 19

Ez is egy éjszaka volt 21

Falusi történet 22

Ki a bűnös? 24

ÉLETÜNK LÉNYEGE 27

Modern ballada 27

Életünk lényege	28
Magyar testvérekhez szólok	30
Forma és lényeg	32
Szobrászok, festők!	33

KISEBBSÉGI ÉNEK 35

Kosztolányi — emlék	35
Verhovina alján	36
Kisebbségi ének	37
Munkács	38
Régi sirató ének	39
Beregszászi emlék	39
Hét határban	40
Kisebbségi kultúrmunkás	41
Kisebbségi magyar költő éneke	42
Háborgó tenger	44
Tisza-háti csempészek	45
Int az otthon	45
Két kocsmá volt	46
Petőfi — mi vagyunk	47
Elbocsátottjaink	48
Fekete földön	49
Ott hagyták a falut	49
Nagyságos fejedelmünk	51
Egy tiszaháti magyar mondja	54

TESTVÉREKNEK ÜZENEM 55

Csoda Ágteleken	55
Favágók járnak	56

Hallottad-e már	57
A mi nemzetköziségünk	58
Nekünk	60
Magyar szülőknek	62
Észak	64
Kisiparos balladája	66
Választhat szét	67
Minden nyelveknek	68
Erdélyi magyarok	69
Kivándorlók	70
Magyar históriás ének 1937-ben	72
Ami éltetett	73
Apám apja	74
Lelkiismeret	76
Évforduló	77
Ima	78

KIADATLAN VERSEIBŐL..... 79

Én nem látom	79
Esze Tamás ükunokájáról írom	80
Latorica! Latorica!	82
Ima a felszabadulás előtt	83
Tavaszköszöntő 1938-ban	84
Záróének	86

Utószó..... 87

Jegyzetek..... 98





98/6258



GOVERNMENT OF THE DISTRICT OF COLUMBIA

OFFICE OF THE COMPTROLLER OF THE DISTRICT OF COLUMBIA